

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtvtes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Cap. 13. Circa Excommunicationes, quæ in Bulla Coenæ continentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80695)

CAPVT XIII.

*Circa Excommunicationes,
quae in Bulla Cœna
continentur.*

DVBIUM LVII.

*An Bulla Cœna Excommunicationes à
iure, non ab homine sint
vocitandæ?*

294
Sunt appel-
landæ à iu-
re non ab
homine.

VNT appellandæ à iure, non
ab homine. Quia mortuo condi-
tore, nō extinguuntur, & ad per-
petuā rei memoriā promulgātur,
& in vi cōstitutionis. Sic Syluest.
v. Excommunicatio 7. n. 76. Natar. summ. Lat.
hic n. 21. Salas de leg. d. 1. sect. 9. n. 62. Bonac. 10.
3. de Cens. in partic. d. 1. q. 1. punct. 5. num. 2. alios
citans.

295
Sunt appe-
landæ ab ho-
mine non à
iure.

Sunt ab homine, non à iure apellandæ. Quia
pro tempore determinato feruntur, noui sci.
licet processus promulgantur cessantque ea
publicatione facta absque vlla reuocatione.
Ita Sotus in 4. dist. 22. question. 2. art. 3. Suar.
disputat. 21. de Cens. section. 1. numer. 2. Tolet. l.
1. capit. 18. Becan. tract. de fide, capit. 15. quest. 8.
num. 6.

296
Auctoris
resolutio.

Profecto magis videtur de nomine, quam de
re questio, cum constet, ob mortem Pontificis
prædictas excommunicationes vim suam non
amittere: cessare tamen absque vlla reuocatione
ab eo puncto, quo noui processus fuerint
publicati. Placet tamen mihi Sayri l. 3. thesaur.
& Reginaldi l. 9. n. 30. sententia asserentium,
has excommunicationes neque esse propriæ à
iure, cum non sint perpetuæ ex se, sed absque
vlla reuocatione cessant, noua Bulla expedita:
nec esse propriæ ab homine, cum mortuo con-
ditore, non expirent, sed esse medias inter sen-
tentias à iure, & ab homine latas & de vtra-
rumque natura participare.

DVBIUM LVIII.

De prima
excommu-
nicatione
contra hæ-
reticos.

*Assensus, seu dubitatio interior contra
Fidem si verbis ambiguus, vel indiffe-
rentibus declaretur exterius, estne
excommunicatione prima Bullæ vin-
dicatus?*

297
Nonnulla
suppono.

IN priori Bullæ clausula fulminatur contra
hæreticos ac Schismaticos excommunica-
tio, cui non subiicitur, qui assensum, vel dubi-
tationem pure interioriorem habere: neque etiam
si pure sit exterior absque animo recedendi à
fide. Quia excommunicatio fertur aduersus

eos, qui voluntarie à fide exterius recedunt.
At si quis assensum internum, vel dubitati-
onem contra fidem foueat, & exterius cum
verbis ambiguus, ac indifferentibus explicet,
quæsierim, num huic excommunicationi sub-
iaceat?

Subiacet quidem. Quia iam non est pure
interior, cum his verbis licet indifferentibus
explicetur exterius; possunt enim audientes
inde occasionem arripere, ut verba illa ambi-
gua, vel indifferentia in sensum ab hæretico
interne cōceptum accipere. Sic Tolet. l. 1. c. 18.
nu. 5. Sayr. l. 3. thesaur. 4. n. 13. & 21. Chapeauil.
de casib. referu. p. 2. cap. 1. q. 2. Azor. 10. 1. lib. 3.
c. 10. q. 3.

Non subiacet. Quia ea non est sufficiens
hæresis manifestatio, cum ex vi illius ab Eccle-
sia reputari, indicatiue possit hæreticus. Lessi-
ta l. 2. c. 12. dub. 8. n. 128. Bonac. d. 1. q. 2. punct. 2. n.
4. Vivald. in expos. Bul. Cœna, n. 2. & 3. Palao d.
3. punct. 2. n. 3.

Satis hoc probabile esse reor. Arripere enim
aliquā occasionem ex verbis ambiguus, ut in
malum sensum interpretari valeat internum
illum assensum, accidentale omnino est, per se
autem iudico eam non esse sufficientem hære-
sis manifestationem.

DVBIUM LIX.

*Appellantes ab ordinationibus seu man-
datis Pontificis ad Concilium futurum,
non quia Pontifex est, sed quia est rem-
poralis Princeps, ligantur ne excommu-
nicatione?*

Appellantes à mandatis Pontificis non
qua Pontifex est, sed quatenus Princeps
temporalis hoc excommunicatione non ligat-
ur. Quia esto appellantes in causis tempora-
riis Pontifici iniuriā irrogent, si ipse in illis
causis supremus Princeps sit: at cum id ex
Pontificis munere non inferatur necessario,
siquidem potest in illis causis alteri Principi
esse subiectus, utpote qui sub ea cōditione do-
minium temporale concessit: non videtur, sic
appellantes, & iniuriā per accidens inferentes
comprehendere voluisse. Sic Reginald. l. 9. n. 263.
Et probabile reputat Palao de Cens. d. 3. punct. 3.
n. 5. citans Bonacinam.

Excommunicatione ligantur. Quia Ponti-
fex ob iniuriā sibi factam in huiusmodi ap-
pellatione excommunicationem profert. At
iniuriā hæc Pontifici irrogatur per appellati-
onem à quocunque eius mandato: siquidem eū
inferiorem esse Concilio subditumque appel-
lans denotat. Ergo. Ita Bonaci. de Cens. in par-
tic. disp. 1. quest. 3. punct. 2. numer. 3. asserens, hanc
sententiam communiter à Doctoribus appro-
bati, cum huius distinctionis non meminerint,
sed absolute affirmauerint, appellantes à man-
datis Pontificis ad futurum Concilium hæc
excommunicatione illigari. Contestatur Palao
ubi supra.

Eiusdem mentis sum. Nam Pontifex potest
excommunicare non solum appellantes à
suis mandatis, vel ordinationibus quatenus
Pontifex

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 225

Pontifex est, sed quatenus Princeps temporalis. Vti excommunicat pyratas suo in mari Pontificio discurrentes. Ergo censeri id factum esse: & quia in eius fauorem cedit: & quia excommunicatio absque vlla limitatione fertur.

DUBIVM LX.

An appellantes ad Concilium generale præsens, vel ad Provinciale futurum incurrat hanc excommunicationem?

³⁰⁴ Incurrunt quidem. Incurrunt quidem. Quia in hac appellatione eadem est ratio prohibitionis: cum eadem, grauior irrogetur Pontifici iniuria appellatione facta ad Concilium generale præsens, vel ad Provinciale futurum appellaretur: vbi autem eadem est ratio, eadem debet esse dispositio. Sic Gambacurta de excom. Bulla cona. c. 2. n. 1. & alij.

³⁰⁵ Non incurrit. Non incurrit. Quia in legibus penales obrationis identitatem non est extensio ad casum sub verbis legis non comprehensum facienda. At sub appellatione ad futurum Concilium vniuersale præsens, nec Provinciale futurum, cum sint omnino distincta: ergo appellationes ad hæc Concilia, ea excommunicatione non puniuntur. Ita Palao tr. 3. de legib. d. 5. pun. 3. §. 4. & d. 3. de censur. pun. 3. n. 6. Sayr. l. 3. thesauc. c. 6. n. 4.

³⁰⁶ Hanc eligo sententiam. Hanc eligo sententiam. Cui non obesse putarim, eandem, vel grauiorem iniuriam irrogari Pontifici, ac irrogatur appellatione ad futurum generale Concilium. Quia id solum probat, potuisse Pontificem præfatam appellationem excommunicatione punire, non tamen conuincit, id de facto voluisse. Quod si rogites, cur excommunicatione percussit ad Concilium vniuersale appellantes, non autem appellantes ad præsens generale, aut Provinciale futurum? Respondeo, quia hæc appellatio frequentior est, eaque schisma in Ecclesia frequentius introduci-
tur.

DUBIVM LXI.

³⁰⁷ Tertia cō-
tra pyratas. *Necessariumne est aliquam depredationem à pyratas committi, vt excommunicationem contra eos latam incurrant?*

³⁰⁸ Tertia fertur excommunicatio contra pyratas, cursarios, ac latrunculi discurrentes per mare Pontificum, præcipue à monte Argentario vsque ad Terracinas. Quæstio-
nim itaque, num sit necessarium huiusmodi pyratas aliquam agere depredationem, vt excommunicatione hac percussantur?

³⁰⁸ Necessarium non est. Quia actio sub censura prohibita maritimus decursus animo depredandi: alias si depredatio, mutilatio, Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

vel occisio necessaria esset, vti in Bullis Iuli II. & Gregorij XIII. erat expressum, vt quid à Clementis VII. tempore hæc actiones & Bullis essent expunctæ? Sic Toiet. lib. 1. capit. 20. num. 9. Bonacin. tom. 3. de excom. in partic. d. 1. ques. 4. punct. 2. Duard. hic. lib. 1. q. 4. numer. 2. Graf. part. 1. decis. lib. 4. capit. 18. num. 67. Vgolin. hic. capit. 3. Parag. 1. num. 1. Reginal. lib. 9. num. 265.

Est necessarium. Quia vsque dum latrocinium maritimum occisionemne comitant, pyratæ, ac latrones maritimi propriè vocitari nequeunt, Pyratæ enim, & latrones non ab intentione depredandi, sed à prædatione ex officio facta denominationem recipiunt, teste Calep. verb. Pyratæ. Ita Caiet. verb. Excommunicatio, capit. 18. Sayr. libr. 3. thesauc. capit. 7. numer. 4. & alij relati ab Vgolino citato.

³⁰⁹ Hanc sententiam existimans, verba illa Bullæ, *Mare nostrum discurrentes*, consensenda esse posita ad præcedentia, ita vt sensus sit: Excommunicamus omnes pyratas, cursarios, & latrunculos discurrentes mare nostrum, id est, qui mare nostrum discutiunt. Vnde cum pyratæ, cursarij, & latrunculi non sint ante depredationem, hæc excommunicatione contra pyratas lata non afficiuntur, tamen si eo animo discurrant. Quod vero Pontifices prædictas actiones depredationis, mutilationis, ac occisionis in aliis antiquioribus expressas omiserint, id videtur factum, quia ea expressio necessaria non erat; quidem expressio pyratæ nomine satis subintelligantur.

DUBIVM LXII.

Spoliantes infidelium nauim à Christianis affecuratam, subiiciunturne huic excommunicationi?

³¹¹ Subiiciuntur plane. Quia censendi sunt Christianos spoliare, penes quos stat periculum rei affecurate. Idemque dicendum, casu quo à Christiano Principe securitatis priuilegium concessum esset. Quia cedit ea depredatio in damnum & iniuriam Christiani Principis, sitque contra summi Præfatis intentionem. Sic Bonac. de Bul. cona. d. 1. q. 4. pun. 1. num. 13.

³¹² Non subiiciuntur. Quia depredantes nauim, & merces infidelium, etsi affecurate à Catholicis sint, dici nequeunt Catholicos depredari: cum bona Catholicorum non depredentur, neq; ad Catholicos pertinentia: ergo excommunicatione non incurrit. Ita Fill. tr. 16. n. 90. Duard. l. 2. in hanc Bul. q. 5. in resp. ad 3. argum. Suar. d. 2. l. 2. n. 2. & alij.

³¹³ In vtroq; casu existimo hoc dicendū. Fateor enim eā depredationem in Catholici Principis seruitutē concedentis, & in iacturam fidelium affecurationem præstantium cedere. Sed quia huiusmodi damnum per accidens est, neque ex vi depredationis infidelium necessario secutum: ideo non videtur sufficiens ad hanc Censuram inducendam: maxime cum

T 3 cum

com excommunicatio non aduersus inferentes damnum Christianis, sed aduersus eos, qui Christianos deprædantur, sit ista tuta.

DVBIVM LXIII.

Quarta contra surripientes bona naufragantium bona. *Auxiliares eos, qui bona naufragantium surripiunt, vel consulentes sunt-ne quarta huic excommunicationi subiiciantur?*

314 *Nonnulla recolo.* **R**ecolo, debere esse surreptionem in mari, aut in eius littore contingentem: bona que iactata esse in mare, vel in litus, intentione quidem ea recuperandi: bona autem esse Catholicorum: personas autem, in quas excommunicatio fertur, esse omnes, & singulos cuiuscumque qualitatis existant, prædictâ surreptionem committentes. Iam requiro, nū auxiliâtes, vel consulentes huic censuræ subiiciantur?

315 *Subiiciuntur.* Subiiciuntur auxilium ferentes. Quia verè surreptioni cooperantur. Consulentes autem fortè non subiiciuntur. Quia non tam immediate cooperari videntur. Sic Suar. d. 21. sect. 2. n. 32. Filliuc. tr. 16. n. 101.

316 *No subiiciuntur.* Non subiiciuntur auxilium ferentes, consulentes, mandantes. Quia cum Pontifex vult, fautores, & receptatores comprehendere, illos exprimit. Cum ergo in præsentem eos non exprimat, censendus est, eos comprehendere noluisse. Ita Vgolin. hic, c. 4. §. 2. vers. 10. Duard. q. 23. n. 44.

317 *Hoc mihi probabilius.* Abnego consulentem, mandantem, ratum habentem, & ferentem auxilium hanc excommunicationem incurrere. Quia ultra verborum proprietatem extensio in legibus maxime penalibus faciendâ non est. At consulens, mandans, ratam habens, surreptionem non præstat, nec surreptor propriè est, sed surreptoris motor, & approbator. Et idem dixerim de auxiliante, quatenus talis est. Quia esto, per actionem physicam surreptioni cõcurrat, cum ipse res naufragantium non surripiat, sed alteri, ut surreptionem præstet, auxilietur, excommunicatione lata aduersus surreptores ligati non potest.

DVBIVM LXIV.

Quinta contra imponentes, vel augentes noua pedagia & gabellas.

318 *Non subiiciuntur.*

Subiicitur huic excommunicationi, qui potestatem habet gabellas imponendi, licet iniustas imponat?

Non subiiciuntur. Quia ea gabellæ impositio prædictis est permessa, tametsi excommunicat nouas gabellas imponentes extra casus permisos: intelligi debet excommunicare imponentes eas absque potestate, & iurisdictione: non vero qui stante iurisdictione, ac potestate iniustas imponunt. Profecto imponentes gabellas iniustas in causa & modo

impositionis excedunt, non vero in iurisdictione, ac potestate: unde dici non debent imponere gabellam extra casus permisos, sed extra causam sibi permissam. Sic Nauar. summ. c. 27. n. 21. Vgolin. hic, §. 3. vers. 4. Tolet. l. 1. c. 2. n. 9.

Subiiciuntur plane qui iniustas gabellas imponunt. Quia stante gabellæ iniustitia, ius non permittit, neque permittere potest illius plane impositionem: ergo ea impositio est extra casus minime permisos. At Pontifex absolute excommunicat imponentes noua pedagia, seu gabellas præterquam in casibus sibi à iure, vel à Sede Apostolica concessis absque vlla limitatione: ergo prædictos imponentes comprehendit. Ita Graf. p. 1. decis. l. 4. c. 18. n. 80. Suar. d. 21. sect. 2. n. 37. Duard. hic l. 2. q. 6. Bonac. d. 1. de Bul. Cont. q. 6. p. n. 3. n. 6. Palao de cens. d. 3. p. n. 6. n. 7. credens hanc sententiam esse probabiliorē.

Ego autem credo probabiliorē esse primam. Quia Pontificis finis in hac excommunicatione non videtur fuisse iniustitias Imperiorum Principum cohibere, sed auariciam particularium Ducum, & Marchionum tentantium suis vasallis tributa alia imponere præter ea, quæ sibi à iure, vel à Sede Apostolica sunt permissa.

DVBIVM LXV.

Qui imponit gabellam ex se iustam, sed personis exemptis, nempe Clericis, alijsque privilegiatis, subiicitur huic excommunicatione?

Non subiicitur. Quia hæc habellæ impositio absolute & simpliciter permissa est, ut non sub potestate ex causa iusta, tametsi in modo iniusta sit, ob personarum, quibus imponitur, exemptionem. Sic Suar. d. 21. sect. 2. n. 33. Reginald. lib. 9. num. 276. Graf. part. 1. decis. lib. 4. capit. 18. n. 84.

Subiicitur plane. Quia tributum impositio est obligatio soluendi id aliquibus imposita. Si igitur hæc obligatio iis imponatur, qui ab ea exempti sunt, iniusta est, & extra casus permisos impositio: ergo sub hac excommunicatione continetur. Ita Bonac. hic, d. 1. q. 6. p. n. 3. numer. 7. Duard. quest. 6. numer. 16. Tolet. lib. 1. cap. 22. numer. 12. Molina tomo secunda disputatione 670.

Hanc sententiam probabiliorē esse reor. Nam si Grassus, & Suarius censuræ excommunicatione ligari tributum ex parte causæ iniustum imponentes: idem censere deberent de imponentibus tributum iniustum ex parte personarum: cum parum referat, quæ ex parte iniustitia contingat: nam ea posita, tributum est extra casus permisos.

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 227

DUBIUM LXVI.

*Inducitne hanc excommunicationem
quolibet litterarum mu-
tatio?*

324
Sexta con-
tra falsifi-
cant. A-
postolicas
litteras.

324
Non indu-
cit.

Non inducit levis mutatio, verbi gratia, si mutatio geratur in litteris iustitia nullo, vel leue damnum parti, aut fisco inferens. Quia videtur excusare materiam leuitas. Nam falsificatio, ob damnum, quod ex falsitate evenit, prohibetur. Cum igitur ex tali falsitate nullo, vel leue damnum parti, aut fisco proueniat, non videtur peccatum mortale, & consequenter Censuram quis incurere. Sic nonnulli, quorum mentem videtur Castro Palao rectam existimare, dum contrariam sententiam rectiorem appellet. *disput. 3. de Censur. punct. 7. numer. 4.*

325
Inducit
quidem.

Inducit quidem. Quia falsificatio litterarum non tam ob damnum parti, aut fisco illatum prohiberi censenda est, quam ob iniuriam Pontifici expedienti litteras factam, cuius auctoritas falsificatione contemnitur. Ita Palao citatus, & Bonac. in *presenti. d. 1. qu. 7. punct. 2. numer. 5.*

326
Hoc dicen-
dam existi-
mo.

Hoc dicendum existimo. Nam immutare aliquid in litteris gratia, dispensationibus, & indulgentiis, est contra Censuram huius preceptum, & tamen in nullius damnum cedunt. Quis autem asserat, excommunicatione non percui, qui huiusmodi litteras immutauerit. Igitur quod parti, vel fisco damnum non inferatur ab huius Censuram incursione non excusat.

DUBIUM LXVII.

*Si in litteris Apostolicis correctio, vel im-
mutatio fiat iuxta Pontificis mentem:
eritne falsarius, huic Excom-
municationi subiectus?*

327
Questio-
nis
prae.

Exempli gratia. Supplicatio facta est pro dispensatione in consanguinitate, & Notarius apposuit loco consanguinitatis affinitatem. Vel supplicatio facta est pro impedimento secundi gradus, & tamen litterae per errorem expeditae sunt pro tertio: cum tamen Pontificis intentio fuerit in consanguinitate, & in gradu secundo dispensare. Quaeritur itaque, an correctio hanc falsitatem inducat, & Censuram?

328
Falsarius
vere Censu-
atur.

Falsarius ille erit Censurae subiectus. Quia falsarius vere litterarum Apostolicarum sensum immutat: neque mens Pontificis est, ut error ille à Notario commissus per aliam, quam per Notarium corrigatur: alias liceret novas litteras conscribere, sicut licet scriptas emendare. Sic Suarez *disputation. 21. sectio. 2. numer. 47.* Alterius libro 5. *disputatione 7. capit. 2. proposit. 2.*

329
Iudicet.

Nec falsarius erit, nec Censuram incurret. Quia illa verborum mutatio comparatione

Pontificis mutatio non est, cum eius intentio, & concessionem sit conformis. Ergo falsitatem inducere non potest. Etenim mutatio sensus non tam est attendenda secundum verba materialiter posita, in ipsa Bulla, quam secundum intentionem Pontificis Bullam expedientis. Ita Sayr. l. 3. *thes. c. 10. n. 12.* Vgol. *hic. §. 2.* Reginald. l. 9. n. 288. Bonac. in *presenti. d. 1. question. 7. punct. 2. fine.*

331
Verius hoc
mibi.

Verius hoc duxerim. Nam si licitum est errorem manifestum scriptoris emendare sensu retento: cur non licebit errorem commissum contra mentem, & intentionem Summi Praeul: Praeterea litterae sic correctae cum Pontificis intentionem conformes sint, verae, & non falsae sunt appellandae: ergo sic corrigens falsarius esse non potest, sed veri sensus, & mentis Pontificis restitutor. Secus vero est dicendum de eo, qui integras litteras fabricaret. Quia illae litterae, utpote à Pontifice non expeditae supposititiae, ac falsae existunt.

DUBIUM LXVIII.

*An sub hac prohibitione comprehendan-
tur vestimenta, pecunia, &
victualia?*

Septima
contra de-
ferentes
arma, &c.
ad infide-
les.

332
Non com-
prehendun-
tur.

Non comprehenduntur. Quia armis, & aliis bellicis instrumentis Christiani ab infidelibus oppugnantur: non vestimentis, pecuniis, ac victualibus, quae per se ad preliandum non deserviunt: sed ad alios vsus. Neque obest, in ea clausula excommunicari praestantes auxilium, & fauorem infidelibus. Quia id debet intelligi de auxilio per monitionem, delationemque armorum, aliarumque rerum, quibus sit oppugnatio: non de auxilio illis in rebus, quae per se bello non deserviunt, sed aliis sunt vsibus accommodatae. Sic Panorm. ad c. *Significauit, de Iudeis.* Caiet. v. *Excommunicatio, c. 20.* Naua. ad c. *Ita quorundam, de Iudeis, notab. 10. n. 13. 34. & 37.* Sayr. l. 3. c. 11. n. 12. Tolet. l. 1. c. 26. n. 10. etiam bello ingruente.

333
Comprehen-
duntur.

Comprehenduntur equidem. Quia sub illis verbis generalibus, *Et alia huiusmodi* additis in clausula hac haec videntur comprehendi maxime cum hisce rebus quomodolibet praestatur fauor, & auxilium Christianae hostibus Religionis. Ita Bonac. tom. 3. de *Censur. Bull. d. 1. q. 8. punct. 2. numer. 4.* Suarez d. 21. *sect. 2. numer. 56.* & alij.

334
Probabilis
hoc mibi.

Existimo, hanc sententiam esse probabilior, si vestes, pecuniae, merces, ac victualia transferantur tempore quo infideles inimici nostri uti valeant in Christianae Religionis iacturam. Nullum enim auxilium bello aptius est, quam pecunia, merces, ac victualia. At in ea clausula videntur excommunicari omnes auxilium, consilium, vel fauorem inimicis Religionis nostrae praestantes.

D V B I V M L X I X .

Incurritne Censuram hanc, qui arma, equos, reliquave in hoc Canone vetita ex uno loco infidelium ad alium, vel ex unius infidelis Principis dominio, in dominium alterius infidelis defert?

335
Non incurrit.
rit.

Non incurrit. Quia ea non est ad infideles armorum delatio, cum absolute ea arma apud infideles existerent, parique refert quod hi, vel illi sint infideles. Sic Sylvest. verb. Excommunicatio 7. num. 64. Tabiena verb. eodem 6. nu. 7. Alterius hic, disp. 8. cap. 2. fine. Filiucius tract. 4. num. 132. Et alij, quos refert Sayr. c. 21. numer. 29.

336
Incurrit
quidem.

Incurrit plane. Quia vera est delatio ad infideles in damnum Christianorum. At auxiliâtes fauētēque infidelibus in damnum Catholicæ Religionis hac Censurâ comprehenduntur. Negari verò non potest, mediâ illâ delatione auxilium infidelibus præstari. Ita Nauarr. ad cap. Ita quorundam, de Iudeis, notab. 6. num. 27. Sayrus lib. 3. cap. 11. num. 19. Toletus lib. 1. cap. 23. num. 6. Reginaldus lib. 9. num. 300. Bonacin. hic, disputation. 1. quest. 8. punct. 2. numer. 17.

337
Auctoris
resolutio.

Primam sententiam veram esse existimo casu, quo ex præfata delatione grauius damnum Christianis non imminet; nam eo casu delatio, quæ solum ob damnum, quod Christianis potest inferri, prohibetur, hac Censurâ non punitur. At si ea armorum delatione grauius damnum Catholicis patitur, quàm paterentur illis non delatis, verius iudico eam delationem sub hac Censura contineri. Quia verè est armorum delatio ad infideles in Christicolarum damnum.

D V B I V M L X X .

Huicne Censura subest, qui in terris Principi Christiano subiectis, arma infidelibus vendit?

338
Non subest.

Non subest. Quia transmissio, quæ hac Censura prohibetur, est, quæ fit ad infideles. At venditio facta infidelibus in Christianorum terris, non est proprie ad infideles transmissio, cum non possint infideles illis armis in damnum Christianorum libere ibidem vti. Sic Nauarr. ad cap. Ita quorundam, de Iudeis notab. 8. num. 41. Azorius part. 1. lib. 8. cap. 23. quest. 7. Toletus lib. 1. cap. 23. num. 5. Sayrus lib. 13. cap. 11. num. 26. Gambacur. casu 7. numer. 18.

339
Subest qui-
dem.

Subest equidem. Quia Bulla non requirit, ut arma transferantur ad infidelium terras, cum translationem ad infideles nullo superaddito verbo prohibuerit. Neque obest, quod ipsi ibi

dem non possint Christianos oppugnare. Satis enim est, quod possint in terras infidelium translati. Ita Vgol. hic, verb. Illis, num. 4. Duard. q. 7. m. 3. Bonacin. in præfati, d. 1. q. 8. par. 2. nu. 31. alios citans.

Cum his opinor. Quia solum per accidens infideles ibi ab impugnatione infidelium impediuntur, scilicet ob protectionem, & potentiam Christiani Principis. Per se vero, ex concessioneque armorum illis facta optime possent ibidem Christicolos oppugnare. Nulla ergo causa est, ob quam ea venditio hac Censurâ non afficiatur.

D V B I V M L X X I .

*Catholicus Princeps bellum iustum cum alio Principe Catholico gerens, potestne infideles, adiuuare, & eisque in sui auxilium arma ex-
hibere?*

Non potest ex Bullæ præscripto. Quia hæc est armorum translatio ad infideles in Christianorum damnum, quos sunt oppugnaturi. Illisque armis concessis ut infideles possint in Christianorum aliis in terris aliquando perniciem. Sic nonnulli docti Theologi, quos consului. Et probabile iudicat Castro Palao de Censur. disputation. 3. punct. 18. numer. 13.

Potest quidem excluso scandalo, Quia ea armorum concessio etsi cedat in damnum Principis oppugnati, illique subditorum: at absolute cedit in utilitatem, & commodum Christianæ Religionis, cum cedat in defensionem, & auxilium Principis Christiani iniuriam patientis, & subuersionem Principis iniuriam irrogantis. Ita Alterius tom. 1. libr. 5. disputation. 8. cap. 5. dub. 7. Duard. hic, lib. 2. cap. 7. quest. 36. num. 18. Bonacin. in præfati, d. 1. quest. 8. punct. 4. numer. 10.

Suppono, Catholicum illum Principem bellum iustum contra alium Catholicum Principem gerere ob iniuriam, qua per illum afficitur, & in eo casu longe probabilior secunda reputo sententiam. In hoc enim casu ea armorum traditio nedum est dicenda cedere in Principis oppugnati damnum, sed potius in illius utilitatem, utpote qui impeditur ab iniustitia, alienique iuris usurpatione.

D V B I V M L X X I I .

Sub hac Censura comprehenditurne tabellarius deferens litteras infidelibus, secretum Christiana Reipublice continens, cum ipse probabiliter conscius est iniquitatis?

Suppono, notitiam præsentem infidelibus de statu temporali Christianæ Reipublice in hanc etiam Censuram incurere. Sed dobitarim, num tabellarius conscius aliquem litteris secretum aliquod referare infidelibus, comprehendenda

Sect. II. De Excommunicat. Dubia. 229

prehendatur in hac clausula, si huiusmodi literas infidelibus deferat.

DUBIUM LXXIV.

Ob periculum vite, alteriusve gravissimi damni excusanturne consules, & fauores infidelibus in Christiana Republica damnum?

SCio, tertiam actionem quæ in hac clausula prohibetur, esse auxilium, consilium, & favorem infidelibus in damnum Christianæ Republicæ præstitum. Quæritur itaque an ob periculum vite, vel gravissimi incommodi excusetur, qui huiusmodi præstiterit actiones?

Non excusatur. Quia bonum commune privato debet anteferrî, ad quam antepositionem præstandam iure naturæ debitam insit Pontifex Censuris compellit. Sic Reginaldus lib. 9. cap. 18. num. 299, Sanchez lib. 1. Decalogi cap. 7. num. 18. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 18. numer. 123, Suarius disputation. 21. sectio. 2. numer. 60. Molina tom. 1. de iustit. disputation. 115. conclusio. 4.

Excusatur quidem. Quia esse consulens favensque infidelibus in damnum Christianæ Republicæ à peccato non excusantur: credendum tamen à Censura excusari eum ex Ecclesiæ pietate præsumi possit, nolle cum tanto incommodo proprio fidelem communi consule. Manuel in expof. Bullæ, Paragraph. 9. num. 85. Azorius tom. 1. lib. 2. cap. 7. quæstion. 6. Navarra de rescriptis lib. 1. cap. 4. dub. 4. Corduba summe quæstion. 137. Nauarr. ad cap. Ita quorundam, de Indis, notab. 8. num. 26. Sayrus libr. 3. capit. 11. numero 18. Palao disputation. 3. punct. 8. numer. 22.

Fateor pietati Ecclesiæ consonum esse voluntatem non habere, ut qui ob vitæ periculum favorem infidelibus præstat, hac excommunicatione non innodari. Sed cum non constet de piæ Ecclesiæ voluntate, & ex alio capite certum sit debere quemlibet vitam exponere, ne Ecclesiæ græve damnum obueniat: probabilius existimo eum, qui sub gravi piaculo tenebatur cum periculo vitæ Ecclesiæ incolumitati consulere, id omittentem hac Censura simul innodari.

DUBIUM LXXV.

Impediens pergentem ad Romanam Curiam, deferentemque victualia in proprium usum, vel in usum particularis personæ inibi commorantis, incidi in hanc Censuram?

Lata est excommunicatio in vitilitatem, commodum, favorem, & honorem Romanæ Curie, ne scilicet rebus, quibus indiget, destituatur. Vnde adversus hanc constitutionem delinquentes ultra iniustitiam, quam perpetrant, sacrilegi sunt, utpote offendentes Ecclesiasticum

351
Quæstionis status.

352
Non excusatur.

353
Excusatur.

354
Auctoris resolutio.

355
Octava contra impediendos, ne Romanæ Curie victualia destituantur.

355
Nonnulla suppono.

DUBIUM LXXIII.

Reuelans secretum Christianæ Republicæ fidelibus, quos credit infidelibus reuelaturos, comprehenditurne sub hac Censura?

Comprehenditur quidem. Quia verè infidelibus moraliter saltem mediatè censetur secretum reuelare. Sic Vgol. hic, vers. Secundum officium. Duard. can. 7. q. 3. n. 2. & q. 34. num. 2. Alterius l. 5. d. 8. c. 10. Bonac. d. 1. de Cens. Bull. q. 8. punct. 1. & 4.

Non comprehenditur. Quia in ea clausula solum puniuntur reuelantes per se, vel per alios statum Christianæ Republicæ infidelibus. At sic fidelibus reuelans, nequaquam dici potest infidelibus per se, vel per alios reuelare, cum ipsi fideles reuelantes nomine proprio reuelent: non autem nomine prioris reuelantis, qui nunquam ipsis reuelationem demandavit. Ita Suar. d. 21. sect. 2. n. 58. Palao de Censur. disp. 3. punct. 8. numer. 20.

Hanc sententiam probabiliorē esse meus Ferdinandus de Castro esse credit, sed eius venia, hoc ego de opinione prima crediderim. Nam sciens fidelem, cui secretum reuelat, id infidelibus reuelaturum, quasi immediatè proculdubio reuelat. Quemadmodum qui litteras secretum Christianæ Republicæ continentes tabellario deferendas tradit. Secretum ipse immediatè reuelat. Quod si dicas scribenti litteras tribuendam esse secreti reuelationem, quia ipse tradit litteras, ut reueletur: qui autem secretum fidei reuelat, non ideo id ei referat, ut reuelet infidelibus: respondeo eo ipso quod credit secretum illud à fidei postea reuelandum, censendum esse ipsum reuelare: quia debuit secretum non referare ei, quem credebatur infidelibus manifestaturum.

fiaticum tribunal, quod maxime ex Ecclesiasticis personis coalescit. Personae aduersus quas fertur excommunicatio, sunt omnes, & singuli cuiuscumque dignitatis etiam Imperialis, & Regalis victualia, vel alia necessaria Romanae Curiae impediens, illorumque defensores siue per se, siue per alios. Materia est, impedire siue dolo, siue per vim, ne victualia ad Romanam Curiam deferantur. Quaeritur itaque, an impediens pergentem Romanam, deferentemque victualia in proprium usum, vel in usum particularis personae in Curia commorantis, in hanc incidat excommunicationem?

356
Incidit, si ille, cuius victualia impediuntur curialis sit.

Incidit plane si impediatur victualia in usum alicuius curialis adlata. Quia ex eo quod ea victualia alicui curiali deferuntur, censenda sunt Curiae Romanae deferui, cum Curia ex hominibus ad tribunal Pontificis pertinentibus coalescat. Si vero ea victualia quis deferat in proprium usum, vel in usum alterius personae, quae curialis non sit, minime in excommunicationem incidit. Quia ea victualia non possunt dici, ad usum Romanae Curiae adduci. Sic Bonacin. de Censur. Bull. disp. 1. quest. 9. punct. 2. num. 10. & 12. Constat ex illis clausulae verbis: *Qui victualia ad usum Romanae Curiae adducunt.*

357
Non incidit.

Non incidit, etiam si sit Curialis is, ad cuius usum victualia deferuntur. Quia determinata persona illa Curiam principaliter non constituit, & verba legis maxime poenalis strictè sunt accipienda. Quapropter necessario requiritur, ut deferens victualia non determinet personas in quorum usum debeant deferui, sed absolute deferat ad locum Romanae Curiae, ut in usum illorum, qui Curiam constituunt, deferantur: non quidem ut omnibus collectivè deferantur (id enim raro posset contingere,) sed ut omnibus diuise his, vel illis. Ita Vinald. hic, num. 74. Sayrus lib. 3. thesaur. cap. 12. num. 4. Duard. lib. 2. can. 8. qu. 10. num. 6. & 18. Reginaldus lib. 9. numer. 307.

358
Idem defendo.

Idem defendo adiiciens, non ob quorumlibet victualium impediitionem hanc Censuram contrahi, sed oportere grauem esse quantitatem. Quae autem haec sit arbitrio prudentis est decidendum, tum spectato fine praecepti, scilicet, ne Curiae Romanae defint, quae eius vsui sint necessaria, tum spectata rerum, quae deferuntur, qualitate. Porro qui impedit victualia, quae quis in proprium usum deferat ad curiam, non innodatur hac Censura non enim deferens potioris debet esse conditionis alio determinato curiali.

Nona contra eos, qui offendunt accedentē ad Romanam, vel ab ea recedentem, vel in ea commorantem.

DVBIUM LXXVI.

Ut hac Excommunicatio contrahatur, sufficere offendere accedentem ad Pontificem causa alicuius negocij temporarij expediendi pertinentis ad Pontificem, sed qua Dominus est temporalis?

359
Statim quationis.

Nona Censura lata est contra omnes illos, qui sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent venientes

ad Sedem Apostolicam, vel recedentes ab eadem. Dicitur autem accedere ad Sedem Apostolicam, qui causa alicuius negocij ad Sedem Apostolicam pertinentis quis deueniat: verbi gratia, si veniat causa alicuius litis, cuius decisis a Pontifice, vel eius officialibus sit gerenda. Vel causa soluendi Pontifici tributum decimas vel alicuius beneficij, privilegij, gratiae, aut dispensationis impetrandae. Secus si ob aliam causam illuc accedat. Quia verba legis formaliter ac rigore sunt accipienda. Hinc quaeritur, an ut quis hanc Censuram contrahat, sufficiat offendere accedentem ad Pontificem causa alicuius temporarij negocij expediendi pertinentis quidem ad Pontificem, non qua Pontifex est, sed qua Dominus est temporalis?

Non sufficit. Quia verba legis maxime poenalis strictè sunt accipienda. At nomine Sedis Apostolicae non venit Pontifex quatenus temporalem obtinet iurisdictionem, siquidem, hac seclusa, Pontifex est, & Sedem Apostolicam habet: sed quatenus spiritali gaudet iurisdictione: ergo qui ad Pontificem accedit, quatenus temporariam iurisdictionem habet, non est censendus ad Sedem Apostolicam accedere, neque hanc Censuram contrahere. Sic Alterius in praesenti, dissertation. 18. cap. 2. dubio 4.

Sufficit quidem. Quia esto, sub nomine Sedis Apostolicae, si strictè sumatur, non intelligatur Pontifex, qua Dominus temporalis est, ut dicitur, probat primae sententiae ratio. At si Sedes Apostolica pro Curia Pontificis accipitur, Pontificem comprehendit non solum quatenus Pontifex est, sed & quatenus est temporalis Dominus; quia secundum utramque iurisdictionem tribunal constituit. Ita Duard. hic, question. 1. numer. 2. Bonacin. de Censur. Bull. dispensation. 1. question. 10. punct. 1. numer. 2. Filiucius tractat. 15. numer. 139. & tractat. 16. numero 164.

Probabilius hoc mihi. Quia in hac constitutione nomine Sedis Apostolicae Curia intelligitur Romana, ut constat ex illo relatio inferius posito, in eadem Curia, quo indicatur, antea de Curia sermonem esse, ac proinde sub nomine Sedis Apostolicae Curiam esse subintellectam.

DVBIUM LXXVII.

Ad hanc Censuram incurrendam requiriturne offensio ad Sedem Apostolicam animo accessus huiusmodi impediendi?

Requitur ad hanc Censuram incurrendam, ut quis offendat accedentem ad Sedem Apostolicam, eo quod ad eam accedit, seu plane ex animo impediendi accessum ad Apostolicam Sedem. Quia cum hac Censura lata principaliter sit Apostolicae Sedis in fauorem, & secundario in fauorem eorum, qui ad ipsam accedunt: non censendi sunt hac excommunicatione illigari, qui non ipsam Sedem, sed ipsos accedentes principaliter offendunt. Sicut, quia censura aduersus haereticorum receptatores principaliter lata est in haereticos derelictionem,

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 231

tionem, non incurritur, nisi receptio sit hæretica, quatenus talis est. Sic Caietan. *verb. Excommunicatio, cap. 1. §. Duard. can. 9. num. 2. & can. 10. question. 10. Gambart. hic, capit. 9. numer. 1.* Vnde si accedentem ad Sedem Apostolicam interficiat, spoliat, diuexans animo iniuriam tibi factam vindicandi, & non ex intentione impediendi accessum ad Apostolicam Sedem, hac excommunicatione non illigatur.

364 Non requiritur. Id non requiritur, sed quacumque quis intentione accedentem ad Apostolicam Sedem diuexet, hac Censura percutitur. Quia licet excommunicatio hæc lata sit in Sedis Apostolicæ fauorem, tamen hic fauor media protectione accedentium ad Sedem obtinetur, ob quam causam primò, & per se, ac directe eorum vexatio interdicitur. Ita Vgolin. *hic, cap. 9. §. 1. numer. 3. Vivald. hic, num. 81. Bonacin. in presenti, disputation. 1. question. 10. punct. 2. num. 13. Alterius disputation. 11. cap. 1. fine, Reginaldus lib. 9. num. 309.*

365 Hanc eligo sententiam. Nam fauor illius protectionis non restringitur ad vexationem sub hac vel illa intentione factam, cum ex qualibet intentione contingit, vt Sedi Apostolicæ præiudicium eueniat. Secus vero est in receptantibus hæreticos ex alio fine ab hæresis fauore. Quia secundario excommunicantur, & ex ea receptione non per se sequitur hæresis promotio.

DVBIVM LXXVIII.

Hac Censura extenditurne ad eos, qui infideles ad Sedem Apostolicam accedentes diuexant?

366 Non extenditur. Quia ipsi infideles, si Catholicos diuexarent in excommunicationem non inciderent: ergo neque Catholici ob eorum vexationem incidere debent. Verum non est æquam Ecclesiis suis legibus, & pœnis eos protegere, qui vel ipsam oppugnant, vel saltem eius obedientiæ sese submittere recusant. Ob quam causam pyratas bona infidelium rapientes excommunicatione aduersus pyratas lata excusari non dubito. Sic Farinac. *de carcerib. quest. 10. 28. numer. 68. Covarruias lib. 2. variarum capit. 10. numer. 11. Duard. lib. 2. de Censur. Bulla, can. 9. question. 24. Gambart. de immunit. Eccles. libro quarto, capite septimo, & octauo.*

376 Extenditur eundem. Quia Censura hæc non tam est lata in fauorem venientium ad Sedem Apostolicam, quam in ipsius Apostolicæ Sedis fauorem, & auctoritatem, quæ proculdubio crescit, quo plures illuc confluunt, negotia expedituri. Syluest. *verb. Excommunicatio 3. numero 2. Bonacin. de Censur. Bull. disputation. 1. question. 10. punct. 2. numer. 12. Alterius disputation. 10. caput 2. dub. 3. Vgolin. hic, verb. Spoliant, numero quarto. Vivald. in presenti, can. 9. numero quinto.*

377 Ego quidem videns huiusmodi infidelium protectionem, in ipsius Sedis Apostolicæ au-

thoritatem quodammodo cedere, probabilis existimari, æque fideles, ac infideles his legibus, ac pœnis protegere. Vnde diuexans infidelem qui ad Sedem Apostolicam accedit, hac Censura illigatur.

DVBIVM LXXIX.

Incurritne duplicem excommunicationem qui peregrinum accedentem ad Urbem, vel in ea commorantem, vel ab ea recedentem interficit, aut vulnerat?

Decima aduersus eos, qui Romipetras peregrinos diuexant.

Non incurrit duplicem excommunicationem alteram scilicet impositam ob vexationem illorum, qui ad Romanam Curiam accedunt: alteram ob vexationem eorum, qui deuotionis causa ad Urbem peregrinantur. Quia prohibitum utroque Canone idem est, & sub eodem securitatis fine, ob quem Pontifex prospicere intendit accedentibus ad Romanam Curiam causa negotiorum, & deuotionis. Sic Bonacin. *tom. 3. de Censur. in partic. disputation. 1. question. 11. punct. 3. numero decimo sexto.*

Duplicem Censuram incurrit. Quia quamuis in utroque Canone idem sit prohibitum quoad obiectum materiale, tamen quoad formale diuersum est. Nam vexatio accedentium ad Romanam Curiam negotiorum causa prohibetur, vt Romana Curia, & Pontificium tribunal tum auctoritate, tum negotiorum copia abundet, pluribus illuc negotiorum causa confluentibus. At vexatio peregrinorum causa deuotionis, prohibetur in cultus, honoris, & reuerentiæ Sacrorum Urbis locorum augmentum. Qui fines sunt omnino distincti, & consequenter distinctum sacrilegium constituunt. Ita Vivaldus *hic, numero octauo, Duardus inibi, libro secundo, can. decim. question. nona, numero primo, & secundo. Palao de Censur. disputation. 3. punct. 11. numer. 6.*

Probabiliorem hanc iudico esse sententiam. Ideo namque vulneratio peregrini (verbi gratia, si Clericus sit, duplex sacrilegium, duplicemque excommunicationem inducit, alteram huius Canonis aduersus vulnerantes peregrinum, alteram Canonis, *Si quis suadente Diabolo*, 14. question. 3. aduersus eos, qui Clericos percutiunt; quia fines ob quos vulneratio prohibetur, distincti sunt, nempe Clericalis honor Ordinis, & honor Ordinis, & honor sacrorum locorum. Et idem dixerim de vulneratione facta alienius Clerici in Ecclesia, qui duplex constituit sacrilegium, alterum aduersus Ordinem Clericalem, alterum aduersus Ecclesiam, & honorem ipsi debitum. Idem igitur in nostro casu asserendum.

369 Non incurrit duplicem Censuram.

370 Duplicem Censuram incurrit.

371 Hanc sententiam eligo, & confirmo.

DVBIVM

D V B I V M LXXX.

Qui inchoato ad Urbem causa deuotionis itinere, domum reuertitur, ut aliquid agat, vel accipiat pertinens ad eandem peregrinationem, dum domum repetit gaudetne huius Canonis protectione?

372
Minime
gaudet.

Minime gaudet. Quia verba Canonis ei non videntur conuenire, cum non accedat ad Urbem, sed ad propriam domum: neque recedit ex Urbe, cum ad illam nondum peruenit. Sic Bonacin. hic, disput. 1. quæst. 1. pun. 3. numer. 26.

373
Gaudet
equidem.

Gaudet equidem. Quia ille ad domum reditus est formalis ad Urbem accessus, cum sit propter rem ad accessum ipsum necessariam. Neque censendum est ob præfatam ad domum reditum iter ad Romanam Curiam moraliter discontinuari. Ita Vgolinus hic, cap. 10. Paragraph. 1. Duardus ibidem libr. 2. can. 10. quæstion. 12.

374
Cum his
opinor.

Cum his opinor. Quia ipsemet Bonacina concedit punct. 3. numer. 24. non interrompi accessum, vel recessum ad Urbem, vel ex Urbe, ex eo quod peregrinus ad amicum diuertat, vel aliam ob causam in itinere detineatur. Ergo eadem ratione non debet censi interrupta peregrinatio ex reditu ad domum necessario, & quasi per transfennam.

D V B I V M LXXXI.

Vndecima
contra di-
uexantes
Cardinales
& alios
Prælatos.

Debetne Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, vel Episcopi esse consecrati, ut offendentes eos hanc Censuram incurrant?

375
Nonnulla
recolo.

Præmitto, personas, quæ interfici, mutilari, vulnerari, percuti, capi, carcerari, detineri, vel hostilitate affici prohibentur, esse in primis Romanæ Ecclesiæ Cardinales; secundo Patriarchas, id est, Summos Patres, inter Episcopos primum locum tenentes; tertio Archiepiscopos Metropolitanos pluribus Episcopis præfidentes; quarto Episcopos vnius Ciuitatis, vel Diocesis. Quæsierim autem, num sufficiat esse electos, ac confirmatos, vel debeant consecrati iam esse, ut exercens contra illos aliquam ex præfatis actionibus hanc Censuram incurrat?

376
Sufficit esse
electos.

Sufficit electos esse, & confirmatos. Quia iam tunc ante consecrationem proprie sunt Ecclesiæ Principes, ac Prælati cum Episcopali gaudeant iurisdictione. Cardinales vero ex quo eliguntur, hoc potiuntur nomine, tametsi Capellam nondum obtinuerint. Sayro libr. 3. cap. 15. numer. 1. Duardus libr. 2. can. 11. quæstion. 6. numer. 1. Filliucius tractat. 16. numer. 239. auctoribus, Igitur ab electione, & confirmatione prote-

ctione huius Canonis potiuntur. Sic Graff. parte 1. Decision. libro 4. capite 18. numero 101.

Non sufficit esse electos, sed debent prius consecrationem accipere Prælati, Cardinales vero Capellam, ut hoc Canone protegantur. Quia ante consecrationem non sunt Episcopi vere, ac proprie, cum non sint caractere Episcopali insigniti, tametsi Episcopali gaudeant iurisdictione. Ita Caietan. verb. Excommunicatio, caput. 12. Suarius disputation. 21. section. 2. numer. 69. Bonacin. aliis relatis disputation. 1. quæstion. 12. punct. 2. numer. 7. Filliucius tractat. 16. numer. 240. Nauarr. summ. cap. 27. num. 67. Sayro. libro tertio, capite decimo quinto, numero quarto. Vgolinus hic, verbo Patriarchæ, numero tertio.

Ego quidem reor, Cardinales, qui iuxta Doctores citatos numer. 376. vere dicuntur Cardinales ex quo electi sunt à Summo Præsule, & electionem acceperunt, etsi Capellam nondum obtinuerint, à puncto acceptationis hac Canonis protectione potiri: At Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos: ea ante consecrationem non gaudere; nam cum versentur in materia odiosa, non debet nomen Episcopi ultra propriam, & strictam significationem extendi. Adiciio demum Legatos, & Nuncios Summi Præsulis, qui ab eo causa negotiorum ad Principes immittuntur, Canonis huiusce protectione muniri, dum eorum legatio durat.

D V B I V M LXXXII.

Qui actiones prohibitas in hoc Canone circa recurrentes ad Romanam Curiam suorum negotiorum causa ratas habet, ligaturne hac Censura?

Recolo, actiones, ob quas hac excommunicatio fertur, esse occisionem, perculsionem, & bonorum spoliacionem, occasione quidem causarum, vel negotiorum, scilicet, quia eas causas, vel negotia deferunt ad Romanam Curiam, vel ea ibi prosequuntur, vel defendant. Constat ex illis verbis, occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi occidunt. Personas autem, contra quas præfate actiones, vel aliqua illarum præstantur esse omnes ad Romanam Curiam recurrentes causa negotiorum: prosequentesque in Curia negotia incepta. Denique extendere Pontificem Censuram ad eos, qui per se, vel per alios directe, vel indirecte delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel factorem præstare non verentur. Iam requiro, num qui prohibitas hæc actiones ratas habet, hac Censura illigetur?

Illigatur quidem. Quia ratihabitio mandato comparatur, & ratum habens delictum, videtur saltem indirecte (contra præscriptum Canonis) delicto cooperari. Sic Alterius d. 13. cap. 2. verbi. Queret aliquis.

Non

381 Non illigatur. Quia rati habitio delictum
Non illiga- factum sublequitur: Ergo illius causa esse non
ur, potest. Ita Vgolin. *hic* §. 1. n. 1. Duard. *can.* 2. q.
 9. n. 3. Filli. *contra* Et. 16. num. 181. Bonacin. *rom.*
 3. de Conf. *Bul. disputation.* 1. *question.* 13. *punct.* 3.
num. 7.

Longè hoc probabilius imò certū mihi. Nā ex eo quod quis ratā habeat pergitis ad, Verbum acceptam iniuriam, nec iniuriā inferre, nec causā esse potest, vñ fuerit illata. Neque obest, quod ratiōibā mandato comparetur. Quia id fitione iuris contingit, non tamen proprie: ideoque censura afficiens mandantem extendi nequit ad ratum habentem, nisi à iure facta fuerit extensio.

D V B I V M LXXXIII

*Ut recurrentes ad Romanam Curiam pro nego-
tiorum expeditione hoc Canone protegan-
tur, debentne necessario per-
sonaliter recur-
rere?*

82
Debet per.
familiariter.
currere.

DEbent recurrere personaliter, nec sufficit
si per alios, vel per litteras recurrant.
Quia verbum *Recurro*, vt ex eius propria
significatione constat, indicat, iterum currere,
non litteris, sed personali motu, ac cursu. Ne-
que obest, quod textus dicat, *Per se, vel per
alios* nam hæc particula non aptetur offensis,
sed offenditibus. vt constat. Sic Vgolin. *hic*, §.
1. n. 3. *vers. Quinto in excommunicationem. asse-*
rens esse probabile.

Non debent personaliter necessario recurrere, sed sufficit si medio Procuratore, aut per litteras id gerant. Quia licet retenta verbi Latini proprietate recursus indicet reperitum personalem circumfari spectato Canonico stylo, ac praxi recepta, is ad Iudicem recurrit pro negotiis decidendis, qui in eum Iudicem negotia decidenda transfert, tamen si ipsum persona liter non accedat. Ita Sayr. l. 3. c. 16. m. 5. Duard. can. 12. q. 3. Reginal. l. 9. n. 316. Bonac. de censur. in parv. d. 1. q. 13. p. n. 2. m. 2. Alcerius d. 15. cap. 3. vers. Per se.

Ab hac cō-
muni in-
ter nos re-
cedo.

Ab hac communi sententia non est receden-
dum. Addiderim, recurrentem ab curiam Ro-
manam, licet hæreticus, & infidelis quilibet
sit, expediendi negotia occasione hac protul-
genda. Quia excommunicatio hac non tã in
favorem recurrentium, quam in favorem Ro-
manæ Curie, illiusque negotiorum promotio-
nem est lata; qui finis ex protectione cuiuslibet
recurrentis obtinetur.

D V B I V M LXXXIV.

*Qui deſicta hoc Canone prohibita non impe-
dit, cum facile poſſit, in-
ciditne in cen-
ſuram?*

Incidit casu quo sit persona publica, & ex
prava intentione impediendi recursum ad
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

Curiam Romanam impedire offensionem
omittat. Quia peccat contra iustitiam, & causa
offensionis saltem indirecta censetur. Sic Fill.
tractat. 16. numer. 182. Duardus hinc, canon.
12. question. 9. numer. 7. Alterius disp. 13. cap. 2.
dub. 1.

Non incidit, si solummodo non impediendo offensionem concurrat. Quia non impediendo offensionem, moraliter tantum ad illam concurrat, & contra officij publici obligationem. At textus de concursu physico, & reali loquitur, non de morali, nisi per mandatum, & consilium. Ita Palao de *Cenz. disp. 3. pun. 13. num. 11.* Bonac hic, *disp. 1. quæst. 13. pun. 3. num. 8.*

Cum his probabilius opinor. Nam textum loquutum fuisse de concursu physico, & reali, constat ex illis verbis, *Per se, vel per alios directè, vel indirectè delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare non videntur.* Ergo ex vi illius negatiui conclusus hac censura nequit illigari.

D V B I V M LXXXV.

*An ob quamlibet appellationem ab executione
literarum Apostolicarum ad laicam potestatem hac ex-
communicatio con-
trahitur?*

Decimo tertio Canone excommunicantur appellantes à graamine, & executione litterarum Apostolicarum ad potestatem laicā: & impediētes accedentem ad Curiam Romanam pro negotiorum, aut gratiarum expeditione. In prima, inquam, parte excommunicatione feriuntur, qui friuolam appellationem patentes ad Curiam ſecularem, ſeu laicam potestatem recurrunt. Quaſerim ad hæc, num quālibet appellationem hæc excommunicatione contrahatur?

Non contrahitur ob quamlibet appellationem. Quia textus dicit, *Præterea frivola appellatio nem.* Igitur secula appellatione frivola & posita iusta, hæc censura non contrahitur. Sayc. l. 3. hof. c. 17. num. 1. probabile reputat, solum casu appellationem censurâ hac innodari, quæ frivola est ex parte appellantis, & ex defectu sufficientis causæ. Aliiquæ Doctores probabiliter huic applaudunt.

Ob quamlibet appellationem contrahitur. Quia quælibet appellatio quantumvis procedat ad manifestâ iniuriam, & grauam Iudicis Apostolice propulsandam, est vana, inanis, & nullius momenti, utpote facta ad Iudicem non superiorem, sed potius inferiorem, & in Ecclesiasticâ immunitatis detrimentum, cuius libertas cuilibet bono priuato est præferenda. Ita Bonacin. *hic disputatione prima quæstion. 14. puncto primo à numero secundo* alios citans.

Ego existimo, plerumque recurrentes ad Curiam sæcularem pro impediendo gravamine, & executione litterarum Apostolicarum, hac excommunicatione ligari. Quia appellationem friuolam prætexunt. Quippe si recur-

386
Nō incidit.

387
Hoc proban-
bilis.

Decima
 tertia con-
 tra appel-
 lātes à gra-
 uamine lit-
 terarū Apo-
 stolicarū ad
 laicum tri-
 bunal.
 388
*Nonnulla
 reco.*

389
Non cōtra-
litur.

390
Contrahit
tur.

391
Auctoris
resolutio.

rentes, appellationem interponunt non quidem ad Curiam sæcularem, sed ad Pontificem eiusque Legatum, ut ex praxi constat. At quia non habent animum hanc appellationem prosequendi, sed verbo tenus proponunt: ea de causa appellationem prætexere, id est, fingere dicuntur frivolum scilicet, & inanem: cum re vera recursum ad Curiam sæcularem intendunt. Notanter autem dixi, *Plerumque* hac innodari excommunicationem: quia plerumque recursum non pro manifesto sed dubio, & præsumpto gravamine impediendo. At si in casu manifesta iniuriæ, ac gravaminis recursum contingeret, haud improbabile iudicaretur, sic recurreretur, & auxilium potestatis sæcularis implorantem esse à censura immunem. Quia non est verisimile velle Pontificem & Ecclesiam suis armis iniuriantem protegere, ac se defendentem punire. Quod si obiciatur, hanc defensionem illicitam esse utpote in libertate Ecclesiastica præiudicium, cuius immunitas, utpote commune bonum, cuilibet privato est præferendum: obstat, quia Ecclesia nemini concedit iurisdictionem ad iniuriam, graveque iniustum inferendum, cum non sit potestas in destructionem, sed in edificationem. Ergo potestas secularis iniustitiam impediens iurisdictioni Ecclesiasticæ non contradicit nec eius lædit immunitatem.

DVBIVM LXXXVI.

Impedientes, seu prohibentes executionem Apostolicarum litterarum innodanturne hac Censura, si de facto executio non est impedita?

³⁹² *Innodantur.* Innodantur quidem. Quia textus expressè excommunicat impedientes, & prohibentes. Ergo ex eo quod aliquis prohibeat, tamen si cū effectu non impediat, huic Canoni adversatur. Sic Bonacin. *hic, disp. 1. question. 14. punct. 2. num. 27.*

³⁹³ *Non innodantur.* Non innodantur. Quia finis huius constitutionis est, ne litterarum Apostolicarum executio detineatur. Ergo prohibitio quæ hanc executionem non detinet, fini huius constitutionis minime obest, ac proinde ea puniri non debet. Ita Ferdinand. de Castro de *Cens. d. 3. punct. 15. num. 15.*

³⁹⁴ *Hanc sententiam de facto.* Hanc sector probabiliorem plane opinionem. Nam apponens impedimentum, ex cuius vi executio litterarum non impeditur, haud dici potest verum impedimentum apposuisse, verumque impediisse executionem: sed solum dici potest inualidum obstaculum adhibuisse, attentasseque executionem impedire. At Pontifex non excommunicat attentantes impedire, sed vere impedientes executionem. Nec Bonacinæ ratio urget. Nam licet Pontifex distinctione impedientes, seu prohibentes puniat, non inde infertur prohibitionem executioni non obstantem puniri. Quia Pontifex illa distinctione usus est, ut omnem modum verbo, & opere executioni obstantem comprehendat.

Vnde sub impediendis intellexisse omnes eos, qui facto & opere executionem impediunt, sub prohibendis autem, qui verbo & mandato executionem detinent, crediderim.

DVBIVM LXXXVII.

Actiones quæ hac Censura prohibentur nempe auocationis, impeditionis compulsionis suntne præstandæ à potestate laica?

³⁹⁵ *Decima quarta con-*
tra eos, qui causas à Iudicibus Ecclesiasticis auocant.
Recolo, varias esse actiones, ob quas hæc excommunicatio iniungitur. Prima enim est auocare propria autoritate, & de facto, solo ad quæ quarumcumque exemptionum, vel gratiarum prætextu, causas spirituales, & spiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commissariis Sedis Apostolicæ, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis. Censetur vero quis causas ab aliis Iudicibus auocare, si apud ipsos pendentes ad se trahi faciat, tum citando partes, ut coram se compareant, causamque prosequantur: tum inhibendo Iudices, coram quibus causæ agitantur, ne vterius procedant, tum inhibendo partes, ne ibidem amplius litigent. *Cap. Vt nostrum, de appellat.* Secundo, impedire earundem causarum cursum, & audientiam. Tertia scilicet cognitione spiritualium causarum tanquam iudicem interponere. Quarta compellere partes ad res, quæ committi fecerunt huiusmodi causas, ad reuocandum, vel reuocari faciendum orationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas. Quinta, compellere per statuta, vel alias eadem partes, ad faciendum, vel consentiendum, eos, contra quos tales prohibitiones emanarunt, à censuris, & penis in illis contentis absolui. Sexta, impedire quomolibet executionem litterarum Apostolicarum, executorialium, processuum, & decretorum prædictorum. Septima his quidem actionibus accessoria, est, præstare consilium, auxilium, vel fauorem ad aliquam ex prædictis actionibus patrandam. His præmissis, requiro, an prædictæ actiones auocationis, impeditionis, compulsionis, &c. præstandæ sint à potestate laica, an satis sit, si præstentur ab Ecclesiastica potestate, scilicet Archiepiscopo, vel Episcopo Comparatione Iudicis Apostolici?

Non est necessarium ad excommunicationis incursionem, ut à potestate laica præstentur, sed sufficit ut à qualibet potestate gerantur, ut non sit huic censuræ subiaceat. Quia hæc censura lata est in Sedis Apostolicæ autoritatis defensionem: siquidem sola auocationes factæ Auditoribus Commissariis Sedis Apostolicæ, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis eiusdem Sedis, hæc censura puniuntur. At has auocationes, impeditiones, & compulsionem præstare possunt absque ullo titulo non solum laici, sed etiam Ecclesiastici: tum autoritate laica, tum Ecclesiastica: Ergo sub hac censura comprehenduntur, cum autoritate Sedis Apostolicæ utroque modo labe fideatur. Sic Filliac. *traktat. 16. numer. 253. Reginaldus l. 9.*

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 235

l.9.n.335.& probabile reputat Sayr.l.3.cap.18. num.5.

397
Necessarii est, ut præfate actiones authoritate laica præstetur, siue præstetur à laico, siue ab Ecclesiastico. Quia auocatione, impeditione, & compulsionem facta ab Ecclesiastico Iudice ex potestate Ecclesiastica, etsi aliquantulum offendatur Apostolica Sedes, dum auocatur, vel impeditur eius iurisdiclio contra Iuris ordinem. At libertas Ecclesiastica non offenditur, Pontifex vero videtur hunc Canonem sicut & sequentes in defensionem immunitatis Ecclesiasticæ statuere. Ergo non comprehendit auocationem, impeditionem, & compulsionem à Iudice Ecclesiastico, quatenus talis est, factas. E contra vero si Iudex Ecclesiasticus ex potestate laica, qua fungitur, causas Iudicum Apostolicorum auocet, earumque cursum impediat, absque dubio hac censura ligabitur. Quia tunc non Ecclesiastici, sed laici personam gerit, & quasi laicus operatur, ideoque libertatem Ecclesiasticam offendit. Ita Nauar. summ. cap. 27. num. 70. Suar. disputat. 21. sect. 2. n. 76. Sayr. citatus. Alteri. l. 1. disp. 15. c. 1. Duard. l. 2. can. 14. g. 4. num. 1. concl. 1. Bonacin. disputat. 1. quæstion. 15. pun. 1. num. 6.

398
Hanc eligo sententiam probabiliorē plane. Itaque actiones illæ siue ab Ecclesiasticis, siue à laicis præstentur potestate laica sunt gerendæ, ut hac censura puniantur. Cum autem inter personas, quæ hac censura affici possunt, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarii, &c., annumerantur innuit Pontifex, hos gaudere posse potestate laica, & hac potestate vtentes Ecclesiasticam libertatem offendere.

DVBIVM LXXXVIII.

An præfate actiones sint gerendæ exemptionum, gratiarum, aliorumque privilegiorum Sedis Apostolicæ prætextu, ut huic subiaceant Excommunicationi?

399
Non solum actiones hæc præstandæ sunt à potestate laica, sed etiam exemptionum, gratiarum, &c. prætextu. Quia sub eadem continuata oratione proponitur efficiendus esse excommunicatione auocantes causas spirituales authoritate propria, ac de facto quarumcumque exemptionum, & litterarum Apostolicarum prætextu. Ergo hac censura ligandus necessario duci debet prætextu Sedis Apostolicæ privilegiorum. Sic Suar. disputat. 21. sectione secunda numer. 75. In cuius sententiam inclinat Bonacin. hic, disp. 1. quæstion. 15. pun. 1. numer. 6.

400
Opus non est has actiones prætextu exemptionum, gratiarum, & litterarum Apostolicarum fieri. Quia textus ab hac excommunicatione solum eximit illum, qui eas actiones gerit animo expresso supplicandi Sedem Apostolicam, & supplicationem coram ipsa prosequendo. Ergo quocumque alio titulo, & sine præfate actiones gerantur, ab hac censura non excusantur exceptio enim firmat regulam in Esch. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI

contrarium. Ita Reginald. libro nono numer. 336 Alteri. libro quinto disput. 15. capit. 2. vers. Quorumcumque. Duard. lib. 2. can. 14. quæstione tertia num. 2.

401
Veriorem hanc reor esse sententiam. Nam hac censura innodatur, qui prætextu violentiæ prohibendæ has gerit actiones, ut inibi notatur. Igitur necessarium non est fieri exemptionum, gratiarum, seu privilegiorum Sedis Apostolicæ prætextu.

DVBIVM LXXXIX.

233
Ut auocatio prohibita in hoc Canone excommunicationi subiaceat, debetne necessario esse causarum pendens coram Apostolico iudice?

402
Debet quidem, & non satis est, ut à quolibet Ecclesiastico Iudice authoritate laica auocentur. Quia licet illa particula Aliis aliquando non sit receptiva similium, id tamen contingit, quando ratio subiectæ materiæ id suadet. At in præsentis subiectæ materiæ hanc dissimilitudinem non suadet, sed potius textui maxime congruit, ut ea qualitas, quæ in Auditoribus, & Commissariis exprimitur, nempe ut sint Auditores, & Commissarii Sedis Apostolicæ, subintelligatur in Iudicibus Ecclesiasticis. Et quia regulariter dictio Aliis repetit præcedentem qualitatem, cuius est persona expressa, Leg. Si fugitini, ibi: Alia pana. Barbosa de distionib. dist. 17. Sanchez libr. 3. de marrim. d. 20. num. 2. Sic Vgolin. hic §. 1. numer. 1. Alteri. lib. 5. d. 15. cap. 1. Palao de Cens. disputat. 3. pun. 15. num. 8.

403
Non debet necessario, sed satis est, ut à quolibet Ecclesiastico Iudice authoritate laica auocetur causa, & impediatur. Quia Pontifex generaliter censura puniuit eos, qui ab Auditoribus, & Commissariis Sedis Apostolicæ aliisque Ecclesiasticis Iudicibus causas auocant. Ergo si vellet solam auocationem à Iudicibus Apostolicis punire illis verbis generalibus, Aliisque Iudicibus Ecclesiasticis non videretur, sed solum diceret, Aliisque Iudicibus. Ita Filliuc. tractatu decimo sexto numero 250. Anton. à Sousa hic, capite decimo quinto numero primo. Duardus canon. decim-quart. quæstione septima numero primo.

404
Primam sententiam veriorem esse affirmo. Nam præterquam quod particula Aliis non obstat (ut probatum est) huiusmodi Causæ non etsi sit expeditus in libertatis Ecclesiasticæ fauorem, non tamen protegit omnes Ecclesiasticos Iudices, sed solum Apostolicos: imo nec ipsos Iudices Apostolicos ab omnibus actionibus, quibus eorum lædi potest immunitas, sed ab aliquibus solummodo. Alias si huiusmodi Canon quorumcumque Iudicum causarum auocationem, & impeditionem puniret, superfluous esset, utpote indistinctus à subsequenter in quibus generaliter de qualibet iniusta auocatione, & impeditione iurisdictioni Ecclesiasticæ per potestatem laicam est sermo. Neque obest, quod

Pontifex expressius suam poterat intentionem declarare, fatus: *A Iudiciis Apostolicis*. Satis enim eam expressit illa dictione, *Aliis*, utpote, quae qualitatem antecedentis in subsequenti adesse denotat, nisi subiecta materia contrarium suadeat.

D V B I V M X C.

Decima quinta contra trahentes personas Ecclesiasticas ad saeculare tribunal, &c.
Innodantur ne decima quinta excommunicatione Consilij disponentes statuta facta libertati Ecclesiae contraria, & precones voce publicantes?

405 *Status quaestio.*
 Expendo decimam quintam Censuram latam contra eos, qui trahunt vel procurant trahi personas Ecclesiasticas ad saeculare tribunal: & contra condentes statuta libertati Ecclesiasticae praedictantia, eisque vtentes. Circa partem hanc secundum clausulam requiro, an innodentur hac Censura Consilij disponentes statuta haec & precones voce ea publicantes?

406 *Innodantur.*
 Innodantur quidem. Quia vere ordinant, & publicant statuta. Textu fante: *Ne non qui statuta ordinationes, constitutiones, pragmaticas, &c. quomodolibet fecerint, ordinauerint, vel publicauerint*. Ergo qui ordinat, & qui publicat statuta facta ab aliis, vere ordinat, & vere publicat statuta libertati Ecclesiae contraria. Sic Filliucius tractatu decimo sexto, numero 267. Alterius libro quinto, disputatione decima sexta, cap. 3. dub. 2.

407 *Non innodantur.*
 Non innodantur. Quia ij executione tantum ad statuti ordinationem concurrunt, id est, exequuntur ordinationem, & publicationem, quae Principis auctoritate fit. Ita Suarius disputatione vigesima prima, sectione secunda, numero septuagesimo nono. Duardus hic, can. 15. quest. 22. numero 2.

408 *Hanc praefero sententiam.*
 Hanc praefero sententiam. Nam Princeps est, qui mediis illis Ministris propriè ordinat statuta, & publicat: non autem Ministri, cum non à Ministris, sed ab ipso Principe ea ordinatio, & publicatio habeat auctoritatem.

D V B I V M X C I.

Ut utens huiusmodi statutis excommunicatione feriatur debetne esse persona publica necessario?

409 *Status quaestio.*
 Excommunicat Pontifex eos, qui praefatis statutis contra libertatem Ecclesiasticam factis, seu ordinatis vtuntur. Ille vero uti his statutis censetur, qui ea obseruat, illorumque praetextu libertati Ecclesiasticae praedictat. Ut si Iudex nixus statuto, sententiam contra libertatem Ecclesiasticam proferret, tributa exigere, loca Sacra violaret, &c. Quaesierim autem, an huiusmodi usus debeat necessario esse à persona publica, quatenus talis est, vel sufficiat ab ea, & à quolibet alio priuatum praestari?

ficiat ab ea, & à quolibet alio priuatum praestari?

Non debet esse necessario esse à persona publica, quatenus talis est, sed quocumque modo huiusmodi usus contingat hac excommunicatione puniatur. Quia textus generaliter punit eos omnes, qui factis statutis, & ordinatis vt fuerint. Cum igitur non solum auctoritate publica, sed priuata praestari hic usus posset, fit, quemlibet usum suae auctoritatum, suae priuatum hac excommunicatione puniri. Sic Sayrus lib. 3. cap. 19. numer. 10. Alterius can. 15. disp. 16. cap. 3. post med. Duardus hic, quest. 22. numer. 2.

Debet necessario huiusmodi usus esse à persona publica, ut hac Censura afficiatur. Quia ex tenore Canonis non obscure colligitur tantum sub hac pena usum statutorum prohiberi, qui statuta, ordinationes, seu decreta condere possunt. Inquit enim: *Ne non qui statuta, &c. fecerint, ordinauerint, seu publicauerint, vel factis, & ordinatis usi fuerint*. Cum igitur in eadem clausula statutorum factio, & usus continetur, credendum est, his tantum prohiberi statutorum usum, quibus eorum factio prohibetur. Ita Castro Palao de Censur. disputation. 3. punct. 16. numer. 8. Bonacin. tom. 3. de Censur. in partic. disputation. 1. question. 16. punct. 1. numero 10.

Primam sententiam probabilem admodum esse reor, sed adhuc secunda plane probabiliori. Nam finis huius Canonis est, ne potestas laica praetextu alicuius consuetudinis, privilegii, vel alius iurisdictionem Ecclesiasticam, & Ecclesiarum iura praedictet, tum condendo statuta illis contraria, tum illis vtendo: ergo usus ad potestatem laicam est referendus, ut sic dispositio Canonis cum illius fine congruat.

D V B I V M X C I I.

Ut hanc excommunicationem quis incurrat, debetne necessario auctoritate publica impedimentum apponere, ne Praelatus Ecclesiasticum sua iurisdictione utatur?

410 *Status quaestio.*
 Duplicem actionem praecipue hac Censura respicit. Prima est impedire, ne Ordinarii sua iurisdictione vtantur. Secunda, recurre ad saeculare tribunal pro illius iurisdictionis usus revocatione. Circa primam autem praestare quis potest impedimentum directe, si vi, vel metu incusso, vel mandato, cui non audeat Ecclesiasticus resistere, impediatur, ne sua vtatur iurisdictione; indirecte, carcerando, vel molestando agentes eorum Ecclesiasticorum Iudices, agentes procuratores, familiares, vel consanguineos, & affines. Quaesierim vero, an auctoritate publica hoc impedimentum necessario debeat apponere?

Necessarium non est, sed quocumque modo ponatur, huic subest Censura. Quia illud aduerbium, *Quomodolibet*, quo usus est Canon, quemcumque modum impediendi comprehendit. Sic Vgolin. Paragraph. 1. num. 1. Alterius libr. 5. disputation. 17. cap. 1. versic. Sed dubitari potest.

Sect. II. De Excommunicat. Dubia. 237

Est necessarium. Quia Censura hac præcedenti est connexa, ut constat ex eius initio, ibi: *Necnon qui Archiepiscopos, &c.* At præcedens Censura solum fertur aduersus eos, qui prætextu iurisdictionis laicæ Ecclesiasticas personas ad suum tribunal trahunt, ut vidimus: ergo etiā hæc Censura fertur tantum aduersus eos, qui prætextu eiusdem iurisdictionis Ecclesiasticæ ius impediunt. Ita Nauarr. *summa capite vigesimo septimo, numero sexagesimo nono, & septuagesimo.* Bonacina *disputatione prima, questione decima septima, puncto primo, numero septimo.* Grassi. *parte prima, libro quarto, capite decimo octauo, numero trigesimo nono.* Quatius *de Censur. disputatione vigesima prima, sectione secunda, numero septuagesimo quinto.* Filiucius *tractatu decimo sexto, numero 177, licet quest. 9. ad finem, contrarium docuisse videatur.*

Verius existimari, solum impedimentum autoritate publica appositum hac Censura puniri ob altam rationem. Nec video obstatre aduerbium *Quomodolibet*, quia appositum esse puto, ad declarandum, quocumque modo à potestate laica iurisdictioni Ecclesiastica inique impediatur, sub hac Censura comprehendendi.

DUBIUM XCIII.

Rekursus ad seculare tribunal occasione impediendi decreta Ordinarij, punitive hac excommunicatione?

Punitur quidem. Quia licet illis verbis, *Qui post sententiam, &c.* indicet textus, solum recursum post sententiam, & decretum latum à Iudice Ecclesiastico hac affici Censura: at illud aduerbium *Alias*, (quod idem est, ac *Aliiter* *Leg. Paragraph. Iure, Digestis, de conditionibus*) indicat non solum post sententiam, & decretum, sed etiam ante comprehendendi. Sic Reginaldus *lib. 9. numer. 369.* Filiucius *tractat. 16. numer. 28.* Bonacina *disputatione prima de Censur. in partic. question. 17. punct. 1. numero 23.*

Non punitur Censura hac. Quia si Pontifex vellet recursum ad Curiam secularem ante & post sententiam, seu decretum Ecclesiastici Iudicis punire, omitteret exprimere illud, *Post sententiam*: apertius enim suam intentionem explicaret, appositis tantum illis verbis, [Et qui fori ecclesiastici iudicium eludentes ad Curiam secularem recurrunt] omisis antecedentibus verbis, *Post sententiam, seu decretum.* Ita Vgolinus *hic, numero primo.* Duardus *can. 17. capit. 2. vers. Quare.* Palao *de Censur. disputa. 3. punct. 17. num. 8.*

Longe veriore hanc sententiam esse crediderim. Cui quidem aduerbium illud *Alias* non videtur obstatre. Quia non refertur ad præcedens aduerbium *Post*, sed ad sententiam, & decretum, hoc sensu: qui post litem sententiam decisam, (hæc enim proprie sententia vocatur,) vel post sententiam interlocutoriam, (quæ *Escol. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.*

decretum dicitur, vel post quamlibet aliam provisionem, ordinationem, citationem, motum, nem à Iudice ecclesiastico factam, ut illius iudicium eludat, & vanum reddat, ad seculares confugit Curias, excommunicatus existat.

DUBIUM XCIV.

Ad hanc Censuram incurrendam necessariumne est omnes tres actiones adesse, scilicet, recurrere ad seculare tribunal, obtinere prohibitionem, seu mandatum contra Ecclesiasticos Iudices, & illud ex quo?

Necessarium non est. Quia libertas Ecclesiastica læditur solo recurso ad seculare tribunal, etsi nulla inhibicio obtineatur: & à fortiori præiudicatur inhibitionis consecutione, & expeditione, etiamsi executioni non mandetur. Ergo qualibet ex his actionibus hac Censura debet puniri. Sic Reginaldus *lib. 9. numer. 269.* Bonacina *hic, disputation. 1. question. 7. punct. 1. num. 28.* Alterius *hic, disp. 17. cap. 2. vers. Verum hic oritur.*

Est necessarium. Quia finis huius Canonis est Iudices Ecclesiasticos protegere, ne in usu suæ iurisdictionis à potestate laica deturbentur. At ex solo recurso ad seculare tribunal, & ab eodem inhibitione, & mandato contra præfatos expedito, non deturbatur eorum iurisdictionis, nisi illa inhibicio, & mandatum executioni mandetur: ergo ad hanc Censuram incurrendam, recursus, inhibicio, & illius executio est necessaria. Ita Duardus *hic, questione sexta, numero tertio.* Vinalius *in præsent. Vgolinus can. 16. numero secundo.* Filiucius *tractatu 16. numero 284.* Nauarr. *Consil. 20. de sentent. excommun.*

Probabilis admodum est prima sententia, sed adhuc probabiliorem esse secundam existimo. Nam esto, illa dictio *Et* aliquando apponatur inter diuersa, & distinctionum sensum redat: plerumque tamen copulatiuum sensum facit, & omnia copulata requirit, ut dispositio subsistat. *Leg. Si is, qui ducenta 14. Digestis, de rebus dubiis. Leg. Si quis ita stipulatur, Digestis de verborum obligatione. Gloss. in Rub. 10. Digestis de iuris, & facti ignorant. Barthol. & Bald. ibid.* Et pluribus comprobatur Euerard. & alij. Neque obest, solo recurso ad seculare tribunal, solaque inhibitione libertatem Ecclesiasticam lædi. Quia non læditur ea Ecclesiastica libertas, quæ hoc Canone protegitur, quippe cum usus iurisdictionis ecclesiasticæ non impediatur.

DUBIUM XCV.

Vsurpatio, vel sequestratio illegitima bonorum beneficij vacantis comprehenditurne sub hac Censura?

Hoc Canone excommunicat Vsurpatores, & Sequestratores sine legitima Superiorum licentia.

420
Necessarium non est.

421
Est necessarium.

422
Longe probabilior hanc sententiam.

Decima septima contra usurpantes proventus ad Pontificem, vel alias personas ecclesiasticas pertinentes.

423
Statu quo frons.

licentia reddituum, fructuum, & proventuum ad Pontificem, Sedemque Apostolicam, vel alias personas Ecclesiasticas pertinentium. Quæsierim vero, num usurpatio, vel sequestratio illegitima bonorum beneficii vacantis sub hac Censura comprehendatur?

⁴²⁴ Non comprehenditur. Quia ea bona nulli personæ Ecclesiasticæ competunt, sed competunt ei, qui beneficium est possessorus. Sic Caietan. *summa verbo Excommunicatio, capite vigesimo septimo, Toletus libr. 1. capit. 29. numero quinto.*

⁴²⁵ Comprehenditur. Quia illa bona ex eo quod beneficiario futuro adiudicata sunt, personæ Ecclesiasticæ competunt, non quidem quoad actuale dominium, sed quoad futurum. Ita Bonacin. *disp. 1. quest. 18. punct. 2. num. 31. Duardus libr. 2. cap. 17. quest. 12. Alterius disputation. 18. cap. 1. Vgolinus hic, cap. 17. §. 1. Filliucius tract. 16. numer. 217. Reginaldus libr. 9. num. 372. Suarius disp. 21. sect. 1. num. 97. Sayrus libr. 3. cap. 21. num. 4. Nauarr. *summa. cap. 27. num. 71.**

⁴²⁶ Rectius hi Doctores. Nam dominium illorum bonorum vacante beneficio penes aliquem residet: non est alius penes quem residere possit, nisi Ecclesia, & Pontifex: ergo penes Ecclesiam, & Pontificem residet transfereendum in beneficiarium futurum. Demum si usurpatio bonorum beneficii vacantis hac excommunicatione non impediretur, haud satis Pontifex immunitati bonorum Ecclesiasticorum prouideret, cum grauius periculum ingrat ea bona usurpandi, mortuo beneficiario, quam eo superstiti.

DVBIVM XCVI.

Vt usurpans ea bona hac feriatur Censura debetne ea usurpare, vel sequestrare ex eo, quod sunt bona Ecclesiastica?

⁴²⁷ Debet ea usurpare, seu sequestrare ea intentione. Quia hæc usurpatio, ac sequestratio punitur, vt Ecclesiæ libertati præiudicans, quæ non satis videtur præiudicari, si eius bona ea intentione non usurpentur, aut sequestrantur. Sic Caietan. *verbo Excommunicatio, cap. 27. Sebast. de Medicis de peccat. Capital. titul. 9. quest. 78. numer. 18. & 83. Nauarr. cap. 27. numer. 70. Alterius libr. 5. disputation. 18. capit. 1. dubio 2.*

⁴²⁸ Non debet necessario ea intentione usurpare, aut sequestrare, sed satis est ad hanc Censuram incurrendam, si usurpans, & sequestrans ea bona, sciatur ad Ecclesiam, vel Ecclesiasticas personas pertinere, quacumque intentione ducatur. Quia textus solum requirit usurpationem, vel sequestrationem bonorum ad Pontificem, eiusque Sedem, & Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficii Ecclesiastici pertinentium. Quod sufficienter verificatur, licet desit intentio formalis usurpandi, vel sequestrandi ea bona quatenus sunt Ecclesiastica. Ita Toletus libr. 1. cap. 29. num. 7. Bonac.

hic disputation. 1. quest. 18. punct. 1. numer. 7. Filliucius tract. 16. num. 223. Sayrus libr. 3. cap. 21. num. 4.

Hoc dicendum existimo. Nam si hæc intentio necessaria esset, vt Canon hic locum haberet, fere nullus esset vtilitatis, cum ratio vel damnum exijci. nunquam usurpantes, vel sequestrantes eam gerant intentionem. Et in sequestratione id est manifestum, cum expresse textus damnet sequestrationem illegitime factam quauis occasione, vel causa.

DVBIVM XCVII.

Sufficietne hanc Censuram incurrendam, vt quis ea bona usurpet, vt sunt Pontificis tanquam temporalis Domini?

⁴³⁰ EA bona ratione Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficii provenientia debent Pontifici, Sedique Apostolicæ, aut cuique personæ Ecclesiasticæ pertinere. Quæsierim vero, an satis sit, quod Pontifex vt Domino temporali pertineant, vt huic Censuræ sit locus? Satis quidem est. Quia Pontifex prohibens usurpationem bonorum ad se pertinentium, vtitur illa particula, *Nos* absque vlla distinctione: sicque prolata comprehendit non solum iurisdictionem spirituales, sed & temporalem. Neque obest, quod in hoc Canone intenderit Pontifex bonorum Ecclesiasticorum immunitati consulere: nam simul cum illo sine præiudicio intendere potuit suorum omnium bonorum immunitati prouidere. Sic Bonac. *hic, d. 1. q. 18. punct. 2. n. 33.*

⁴³¹ Non est satis. Quia non qualibet usurpatio, & sequestratio iurisdictionis, fructus, redditus, & proventus Pontificis pertinentis hac excommunicatione punitur, sed pertinentis Pontifici ratione Ecclesiæ, Monasterij, seu beneficii Ecclesiastici, vt textus inquit. Hæc enim verba vtpote fini clausula apposta ad omnia præcedentia referri debent. At iurisdictiones, fructus, redditus, & proventus Pontifici, vt Domino temporali competentes, non illi competunt titulo Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficii, vt de se constat: ergo. Ita Castro Palao *de Cens. d. 3. punct. 18. n. 13.*

⁴³² Verius cenfeo, non esse locum huic Censuræ, si præfata bona pertineant ad Pontificem, vt Dominum temporalem, sed necessario deesse vt ad illum vt Christi Vicarium pertinere. Nam Pontifex hanc excommunicationem fert in protectionem Ecclesiasticæ immunitatis quoad eius bona aduersus laicam potestatem. Si autem se ipsum comprehenderet, vt temporalem dominum, non solum esset defensio Ecclesiasticæ potestatis, sed & laicæ aduersus laicam potestatem. Porro cum Summus Pontifex ipsum nominat illo pronomine *Nos* Pontificiam dignitatem, non temporarium dominum denotat. *Si gratiosus de rescrip.*

Seçt. II. De Excommunicat. Dubia. 239

DVBIVM XCVIII.

Qui usurpat Ecclesiam, Monasterium, aut beneficium Ecclesiasticum, comprehenditurne sub hac censura?

⁴³⁴ *Non comprehenditur.* Quia Pontifex solū usurpatore, & lequestratore iurisdictionis, fructuum, reddituum, & proventuum ex Ecclesia, Monasterio, vel beneficio provenientium censuræ subicit. At sub prædictis non videtur Ecclesia, Monasterium, & beneficium contineri. Neque obest gravius delinquere, & graviori poena dignū esse usurpatorem Ecclesiæ, Monasterij, ac beneficij, quam usurpatore fructuum ex his provenientium; qui id solū probat debuisse Pontificem graviori censuræ & poenæ delinquentem subicere: non tamen probat, de facto huic legi esse subiectum. Sic Duard. hic l. 2. can. 17. q. 4. n. 18.

⁴³⁵ *Comprehenditur.* plane. Quia si propter usurpationem fructuum fertur excommunicatio, à fortiori propter Ecclesiæ, Monasterij, ac beneficij usurpationē ferri debet. Et quia legislatoris intentio videtur esse, ne fructus Ecclesiæ, & à fortiori ne ipsa Ecclesia à potestate laica usurpetur. At finis legis potius quā verba est inspiciendus. *sc. fin. de Reg. iuris in 6. l. Cū pater, §. doliisissimis, de legat. 2. Ita Alteri. l. 5. d. 18. c. 1. dub. 1. Bonac. hic, d. 1. q. 18. p. 2. n. 28.*

⁴³⁶ *Anteriori resolutione.* Existimo speculative loquendo priorem sententiā veriorē esse. Quia in materia censurati, utpote odiosa verba legis extendenda non sunt, sed in sensu stricto, ac proprio sumenda: At verba sic sumpta non comprehendunt Ecclesiā, Monasterij, vel beneficij usurpatorem præcisè, ac formaliter: sed usurpatorem iurisdictionis, & fructuum inde provenientium. Attamen practice si loquamur, secundā sententiā iudico esse defendendam. Quia raro, vel nunquam Ecclesia, Monasterium, vel beneficium usurpatur, quin eorum fructus usurpentur cum ob fructus usurpandos usurpatio Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficij fiat. Mecum Palao de cens. d. 3. p. 18. n. 19.

DVBIVM XCIX.

Usurpatio pecunie, ob quam beneficij fructus venditi sunt, comprehenditurne sub hoc Canone?

⁴³⁷ *Comprehenditur.* Cilla fructibus equivalet, & loco fructuum est subrogata. Sic Filliuc. tractat. 16. numer. 221.

⁴³⁸ *Non comprehenditur.* Quia pecunia illa propriè ac formaliter non provenit ex beneficio, sed ex beneficij fructibus venditis. Pontifex vero solum usurpatorem bonorum pro-

venientium ex beneficio, Ecclesia, vel Monasterio excommunicationi subicit: ergo usurpator bonorum provenientium personæ Ecclesiasticæ sub alio titulo sub hac censura non comprehenditur. Ita Bonac. hic, d. 1. q. 18. p. 2. numer. 9. Palao de Cens. disputat. 3. punct. 18. num. 20.

Magis mihi horum opinio placet. Quia magis proprietati verborum huius Canonis accommodatur. Et idem censeo dicendum de usurpatione aliorum bonorum, in quæ beneficiarius fructus sui beneficij permutaret. Quia illa bona non sunt propriè ac formaliter fructus beneficij, sed permutationis.

DVBIVM C.

An tributum Clericis impostum, vel ab eis exactum debeat necessario esse in gravi materia, ut imponens, vel exigens hac censura afficiatur?

Partem triplicem Canon hic continet, Prima fert excommunicationem contra impotentes, exigentes, vel recipientes tributum ab Ecclesiasticis sine speciali Romani Pontificis facultate. Secunda eandem censuram profert adversus patrones per se, vel alios directè vel indirectè prædicta crimina: & contra id procurantes, vel auxilium, consilium, aut favorem præstantes. Tertia innuat Sacres Canones in Conciliis generalibus editos de hac materia loquentes, poenas, ac censuras ibidem contentas. Quæserim vero num tributum Clericis impostum debeat esse in gravi materia, ut imponens illud, vel exigens huic censuræ subiacet?

Debet quidem in gravi materia esse. Quia ob parvitatem materiæ à culpa lethali eiusmodi tributum leve imponens, excusatur, & consequenter non afficitur excommunicatione, quæ ob leve piaculum non incurritur. Sic Bonac. disput. 1. de Cens. Bul. quæstion. 19. punct. 1. num. 12.

Non debet. Quia gravitas huius impositionis, & exactionis non desumitur ex tributis quantitate, sed ex iniuria libertati Ecclesiæ facta, illiusque contemptu. Quemadmodū simonia gravitas non desumitur ex quantitate pretij pro re spirituali exhibiti, sed ex contemptu, & iniuria rei spirituali facta, eam temporatio pretio coequando. Ita Alteri. libro quinto disputat. 19. capite tertio sine. Palao de Cens. disputat. 3. punct. 19. numer. 13. & alij.

Hoc defendo. Quia negari non potest, impositione, exactioneque tributis quantumvis minimi statum Ecclesiasticum graviter lædi, utpote qui ea exactione denotatur potestati laicæ subiectus esse, & tributorum solutioni obligatus. Dic mihi obsecro. Si pro negotio levis momenti Clericum ad tribunal sæculare traheres iudicandum, cui dubium erit, te graue committere sacrilegium, & excommunicationem contrahere? Quia ad huius peccati gravitatem non debet spectari materia, de qua iudicium

Decima octava cōtra impotentes decimas, collectas, & alia onera Ecclesiasticis.

⁴⁴⁰ *Nonnulla recolo.*

⁴⁴¹ *Debet in gravi esse materia.*

⁴⁴² *Non debet necessario.*

⁴⁴³ *Eloc defedo.*

dictum est ferendum, sed ipsum iudicium, cui Clericus inique subicitur. Sic in casu nostro non quantitas tributi, sed illius impositio, & exactio spectanda est, scilicet quae ex libertatem Ecclesiasticam gravissime laedit.

D V B I V M C I.

In hoc Canone innovantur decreta super his à Sacris Canonibus lata. Et quidem ex vi huius innovationis Censura, & poena in decreto innovationis contenta obviante huius Bullae reservationem?

444
Quaestio
status.

Vidimus Dub. 106. in tertia parte huius Canonis innovari decreta super his per Sacros Canones tam Concilij Lateran. quam aliorum Conciliorum generalium etiam cum censuris, ac poenis in eis contentis. Sed dubitas, an ex vi huius innovationis censura, ac poena in decretis renovatis existentes Bullae cuius reservationem trahant?

445
Non obviat
reservationem
Bullae.

Minimè quidem. Quia innovare Canones, non est reservare: sed in pristinum statum eos constituere, ac si aboliti non essent. At in pristino statu Bullae reservatione non habebant. Certè in materia poenali versamur, in qua benigna interpretatio fieri debet. Unde absolui quis potest à quolibet Sacerdote, si ignarus excommunicationis iure communi inducta, nec reservata, praestitit actionem, cui est excommunicatio annexa. Sic Bonacin. de Cens. Bul. disputatione prima quaestio. 19. puncti. 4. numer. 8.

446
Obviante
plane.

Maximè profecto. Quia innovare legem, illiusque poenam est illam de nouo constituere, ac si nunquam esset constituta: At poenae per Bullam constitutae reservationem habent: ergo eam habere debent poenae innovatae, utpote per Bullam constitutae. Ita Tolet. libro primo capite trigesimo numero quinto. Filliuc. tract. 16. num. 303. Alteri. lib. 5. disputation. 19. cap. 5. vers. Huiusmodi. Duard. l. 1. can. 18. qu. 3. & alij.

447
Perius hoc
mibi.

Hanc mentem veritatem esse crediderim. Admitto enim innovare Canones, per se non esse illis reservationem imponere, sed tantum in pristinum statum constituere. At si illa innovatio simul sit reservatio, Canonemque innoventur lege reservatiua, non dubito ex renovatione reservationem accepturos. At Bullae constitutio, qua huiusmodi Canones innovantur reservationem continet. Ergo eam Canonibus innovatis tribuit.

D V B I V M C II.

An hanc Censuram contrahant Iudices, Magistratus, Notarii, Scribae, Executores, qui suo auxilio, consilio, vel favore personam Ecclesiasticam processant, bannunt, &c.

Excommunicatione hac Pontifex omnes Magistratus, Iudices, Notarios, Scribas, & executores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiando, seu sententias contra illos proferendo, vel ipsos sententias latae exequendo sine speciali, specifica & expresse Apostolica Sedis facultate. Quaesim vero, num contrahant hanc censuram iudices, Magistratus &c. qui suo consilio, auxilio, vel favore personam Ecclesiasticam processant, bannunt, capiunt, &c?

Contrahunt quidem. Quia illud adverbium Quomodolibet omnem penitus modum includit ex Cap. Idemnitatibus, Paragrapho. Si qua quidem. vero, de elect. libro sexto. Sic Bonacin. hic, disputation. 1. quaestio. 20. puncti. 1. numer. 1. & 2.

Minimè contrahunt. Quia Pontifex mandos, quibus Iudex secularis in causis criminalibus Clericorum se interponens, in hanc censuram incidit, exposcit, dum inquit, Illas processando, banniendo, capiando, seu sententiam proferendo, & exequendo. Nam verbum illud, se interponere genericum est, & commune ad processum, bannum, capturam, sententiam, eiusque executionem. Quapropter sensus est: Magistratus, qui se interpoluerit in causis criminalibus Clericorum processando, banniendo, &c. huic excommunicationi subicitur. Porro consilium, auxilium vel favorem ferentes non processant, bannunt, ferunt sententiam: ergo hac censura non innovantur. Iudex quidem secularis Clericum verbaliter citans, & ad suum tribunal adducens, ibique de crimine examinans, etsi in censuram latam Can. 15. incidat, hac tamen non innovatur. Quia haec citatio, & examinatio non constituit processum, capturam, vel sententiam, quae sunt actiones hoc Canone interdictae. Ita Castro Palao de Cens. disputation. 1. puncti. 20. numer. 4. Et in casu non dissimili Navar. Conf. 33. de sentent. excommunicat. Alteri. l. b. 5. caput. 19. disputation. 20. caput. 1. Duard. hic. qu. 9. fine.

His adhuc videns adverbium illud, Quomodolibet non quamlibet interpositionem in causis Clericorum denotare, sed eam interpositionem, quae modis expressis in illo capite contingit. Imo concedamus, (morem gerendo Bonacinae quamlibet ex interdictis actionibus ita afficere eam particulam Quomodolibet, ut praestet hunc sensum: excommunicamus eos, qui personas Ecclesiasticas quomodolibet processaverit, bannierit, ceperit, contra eas sententiam tulerit, & executioni mandaverit.

Seçt. II De Excommunicat. Dubia. 241

dauerit: non tamen inde inferitur, consiliantes, auxiliantes, & fauentes comprehendendi. Quia nõ proprie ac formaliter processant, banniant, capiunt, &c. sed consiliũ, & adiuant ad processum, bannum, seu capturam. Cum igitur Pontifex inquit excommunicare iudicet *quomodo* libet processantes, &c. intelligi debet de modo, quo processus confici potest, non de modo, qui extra processum sit.

Gubernatores à Sede Apostolica constitutos impedit, & perturbat, ne sua iurisdictione vtantur?

Dixi, secundam huius Canonis partem excommunicatione afficere eos, qui supremam Pontificis & Romanæ Ecclesiæ iurisdictionem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt: supremam inquam iurisdictionem in temporalibus, nam de spiritualibus satis in præcedentibus Canonibus actum fuerat. Porro nomine iurisdictionis supremæ intelligo merum ac mixtum imperium. Potestas quippe puniendi Ecclesiasticos etiam ultimo supplicio, supremam arguit iurisdictionem, cum nemini alteri sit concessum. Et generaliter eam iurisdictionem, quam Pontifex vt supremus Princeps exercet, suprema iurdictio est appellanda, vt potè nemini subiecta, & ab omni alia independens. Quæsierim vero an huiusmodi supremam offendant iurisdictionem, qui Legatos, Commissarios, aliosque Gubernatores à Sede Apostolica constitutos impedit, & perturbat, ne sua iurisdictione vtantur?

Non offendit. Quia horum iurdictio cum à Pontificia iurisdictione & Romanæ Ecclesiæ distincta sit, non potest esse suprema. At præfenti Canone sola suprema iurdictio protegitur. Ergo offendens Legatos ac Commissarios impediendo, ne sua iurisdictione vtantur, supremam Pontificis iurisdictionem non offendit. Sic Alteri. d. 21. c. 1. Bonacin. hic, d. 1. q. 21. p. 1. num. 20.

Offendit equidem, & hanc incurrit censuram. Quia cum Legati, Commissarii, alique Gubernatores Ciuitatum Romanæ Ecclesiæ nomine Pontificis iurisdictionem exerceant, eorum iurisdictione perturbata, Pontificis iurisdictionem simul perturbari censeri debet. Ita Palao de Cens. disputatione tertia punct. 21. numero octauo hanc sententiam satis probabilem esse affirmans, eique innuens adhaerescere.

Crediderim etiam sic impediens, & perturbans Legatos, Commissarios, & Gubernatores hac censura innodari, non quatenus perturbat eorum iurisdictionem formaliter, sed quatenus inde censetur Pontificia suprema iurdictio perturbata.

D V B I V M C V.

Obligatio habendi transumptum huius Bullæ sub mortali?

Ex verbis Bullæ constat, quolibet curam animarum ex officio exercentes, tametsi Sacerdotali dignitate insigniti non sint: & quolibet Presbyteros saculares, vel regulares ad confessiones audiendas deputatos, obligatos esse transumptum huius Bullæ penes se retinere, hoc est, in sua Ecclesia, vel domo habere illudque diligenter legere, & percipere, alias enim illius retentio plane esset inutilis. Ad quæstionem autem vocito, an hæc obligatio

D V B I V M C I I I.

Vi qui Romanæ Ecclesiæ terras inuadit, huius Canonis excommunicatione innodatur, requiritur ne illas hostiliter innadat?

In triplicem partem hic Canon diuiditur. Prima agit de inuadentibus, destruendis, occupantibus, & detinentibus loca, dominia, & iura Romanæ Ecclesiæ. Secunda de vsurpantibus, perturbantibus, seu vexantibus eius supremam iurisdictionem. Tertia de præstantibus auxilium, consilium & fauorem in eisdem. Circa primam partem quæsierim, an vt quis dicatur gerere inuasionem excommunicatione hac puniendam, requiratur, vt terras illas hostiliter innadat?

Non requiritur. Non requiritur hostilis inuasio. Quia in Bullis Sixti V. & Gregorij XIII. dictio inuadere, & destruere aduerbium hostilitatis addebatur, quod præfenti Canonis sublatum est. Ergo si Pontifex intenderet requiri ad illam censuram incurrandam hostilem inuasionem, illud aduerbium proculdubio adieceret. Sic nonnulli Doctores, qui verbi inuadendi haud callere proprietatem. Bonacin. disputatione prima questione vigesima prima punct. 1. num. 3.

Requiritur plane. Quia innadere terras, idem est, ac in eas irruere, seu cum impetu aggredi, quod proprium est hostium. Requiritur ergo hostilis incurfus, alias enim non erit inuasio propriè sompta, vt ex Ambrosio Calep. verb. Inuadere, & Inuasio colligi potest. Ita Suar. disputatione vigesima prima sessione secunda numer. 104. Filliuc. tractat. 16. numer. 62. Vgolin. hic, capit. 10. numero tertio & alij.

Hoc dicendum existimo. Nam ex eo quod in hac Bulla sublatum fuerit aduerbium Hostiliter, quod in Bullis Sixti, & Gregorij additum erat, non colligitur, vt putat Bonacina, mutatam esse Pontificis intentionem: sed credendum est fuisse omissum, vt minime necessarium. Satis enim ex verbo Inuadere, & ex subiecta materia perspicuum erat, hostilem debere esse inuasionem, siquidem alia inuasio propriè inuasio non est.

D V B I V M C I V.

Supremam iurisdictionem Pontificis offenditne qui Legatos, Commissarios, aliosque

456
Nonnulla
recolo.

457
Non offendit.

458
Offendit
plane.

459
Auctoris
placitum.

460
Quæstio
statu.

tio habendi Bullae huius transumptum, sub mortali sit.

461
Non est sub mortali.

Non est sub mortali ex vi Bullae. Quia licet plerumque verba imperativi modi praecepti obligationem inducant, si est gravis materia: at in praesenti non videtur gravis esse materia, neque necessaria admodum ad finem à Pontifice intentum, cum possit hic facile obtineri, quin Bullae transumptum quis apud se habeat. Nam ex eo, quod apud alium sit, ipsaeque huic omnia ibi contenta referat, illorum notitiam perfectam poterit habere. Sic Alterius lib. 5. disp. 22. cap. 7. col. 1. Anton. de Soufa cap. 18. num. 2. Et probabile satis affirmat esse Palao de Censur. disputation. 3. punct. 22. numero 10.

462
Sub mortali est.

Sub mortali est. Quia verba imperativi modo prolata in legibus praeceptum continent. Retentio autem Bullae, illiusque diligens lectio imperativi modo in Bulla profertur. Penes se habeant, studeant, &c. Ex alia parte materia gravis esse videtur, utpote animarum cura, ac regimini non leuiter necessaria: ergo. Ita Vgolinus hic. part. 3. cap. 7. num. 3. Duardus lib. 3. Paragraph. 8. question. 1. num. 3. Bonacin. de Censur. Bull. disputation. 1. quaest. 22. punct. 7. num. 5.

463
Primam sententiam teneo.

Teneo primam sententiam cuius fundamentum secundae rationem infirmavit. Præterea tamen si Pontifex vellet sub mortali obligare ad hanc retentionem, & lectionem, cur omisit illa verba: *In virtute sanctae obedientiae*, quæ Superiori clausula apposuerat? Tacite quidem ea omissione indicavit longe minori obligatione adstrictos esse curam animarum habentes, aliosque Presbyteros ad transumptum retinendum, quam adstricti sunt Praelati ad illius publicationem, quam sub obedientia virtute facere tenentur.

CAPVT XIV.

Circa Excommunicationem Canonis Si quis suadente 17. quaest. 4. de Clerici per-
cussione.

DVBIUM CVI.

Clerici criminosi, ioculatores, incorrigibiles amittuntne ipso iure fori privilegium, si sint in Sacris constituti?

464
Non amittunt.

ON amittunt. Quia Clerici constituti in sacris privilegio fori gaudent, quovisque deprenderentur realiter, vel per sententiam Iudicis eo privilegio denudentur. Cap. Cum non ab homine, de iudiciis, ubi post incorrigibilitatem Clericus potestati laicæ com-

mittitur puniendus. Igitur non ipso iure ob incorrigibilitatem privilegio fori priuantur. Sic Lupus tit. de libert. Ecclesiastic. part. 2. question. 5. num. 5. & 9. & quaest. 8. num. vnic. Suarius lib. 4. adverb. Reg. Angl. capit. 17. numer. 24. Layman. lib. 1. tractat. 5. part. 2. capit. 5. numero 4.

Amittunt quidem. Quia trina monitio, quæ fit incorrigibilis, sententiae degradationis, seu privationis aequalere videtur. Ita Gloss. ad quidem. cap. 1. de Apostat. Coarctuias pract. 99. cap. 31. num. 2. Julius Clar. Paragraph. final. question. 36. numer. 23.

Crediderim, requiri necessario authenticam declarationem incorrigibilitatis, & regulariter degradationis, seu privationis sententiam. Legem Ferdinandum de Castro Palao tractatu 22. de immunit. person. Eccles. late hoc probans.

DVBIUM CVII.

Omnia requisita, ut Clerici fori privilegio gaudeant, requiruntne ut privilegio Canonis perfruantur?

REquiruntur quidem. Quia ex Tridentino sess. 23. cap. 6. hæc omnia requiruntur, ut Clerici in minoribus constituti privilegio fori gaudeant, scilicet, tonsuram, & habitum Clericalem communiter gestare, & ex licentia Episcopi alicui Ecclesiae inferuire, vel in aliqua publica Academia litteris vacare, sed privilegium Canonis inferius est fori privilegio, quippe privilegium Canonis iure tantum positum est introductum: privilegium vero fori ex iure diuino provenit. Ergo Clerico, cui non competit fori privilegium, nec Canonis competere debet. Sic Mánuel. lib. 1. sum. cap. 80. num. 17. Bannes 2. 2. quaest. 12. art. 1. diff. 3. Suarius disp. 22. sect. 1. num. 11. Coninch. disp. 14. dub. 15. n. 164. & alij.

Non requiruntur. Quia iure communi Clerico in minoribus ordinibus constituto concessum erat Canonis privilegium, tametsi alicuius Ecclesiae servitio non fuisset addictus, neque in aliqua Schola ex licentia Episcopi versaretur. At Tridentinum solum restringit privilegium fori: ergo privilegium Canonis sub dispositione iuris communis est relictum, iuxta Leg. Præcipimus. Cod. de appellat. Sunt enim hæc privilegia omnino distincta. Ita Nauar. lib. 5. consil. tit. de privileg. cons. 24. Molina tractat. 3. de iustit. disputation. 54. numer. 9. Auila part. 1. cap. 1. disputation. 2. dubio 9. conclusion. 3.

Hoc teneo sciens ita Sacram Congregationem declarasse. Præterea licet Canonis privilegium inferius sit privilegio fori, est tamen personis Ecclesiasticis, eorumque statui magis est necessarium, cum grauius offendantur ex vexatione personali, quam ex forensi iudicio. Præterquam quod privilegium fori cedit aliqualiter in laicæ potestatis diminutionem: at privilegium Canonis in nullius cedit præiudicium. Ergo mirum non est, plures conditiones pro privilegio fori requiri, quam pro Canonis.